

Utorak, 13. januar 2004.

Svedok Nenad Zafirović

Svedok B-1805

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.03 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs (Nice).

TUŽILAC NAJS: Za danas imamo dva svedoka. Važno je da ih saslušamo obojicu, ako to bude moguće. Takođe ima više administrativnih pitanja na koja bih želeo da vam skrenem pažnju, a takođe bi bilo pogodno da to učinim između ta dva svedoka. Do tada ću moći i da napravim neke beleške, pa ću moći da vam se obratim na jedan efektivniji način.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC NAJS: Postoje dve stvari koje sada treba pomenuti. Prvo, danas ćemo podneti zahtev za bezbedan prolaz za jednog konkretnog svedoka, po članu 18 sporazuma sa zemljom domaćinom i budući da je to dosta hitno, bili bismo zahvalni ukoliko bi Pretresno veće to moglo da uzme u razmatranje što je moguće ranije. Ja ću to odmah podneti. Isto tako biće vam od pomoći ako vas obavestim da ću od vas zatražiti da za ostale svedoke utvrdite vreme koje se može potrošiti na glavno ispitivanje i unakrsno ispitivanje, kako bismo znali sigurno koliko svedoka možemo da ispitamo u preostalom vremenu. Dakle, vratiću se još i na te stvari između svedočenja dvojice današnjih svedoka. Hvala vam.

SUDIJA MEJ: U redu. Izvolite.

TUŽILAC GRUM: Tužilaštvo poziva gospodina Nenada Zafirovića.

SUDIJA MEJ: Koliko vremena će vam biti potrebno za glavno ispitivanje?

TUŽILAC GRUM: Trebaće mi otprilike 40 minuta za glavno ispitivanje. A isto tako izvestan broj paragrafa koji se nalaze u sažetku svedočenja ovog svedoka, uvrstićemo direktno u spis. Dok čekamo da svedok uđe u sudnicu, molim da se dodeli dokazni broj fascikli koja sadrži pet dokaznih predmeta. Isto tako želim da skrenem pažnju Pretresnog veća da u sažetku treba napraviti jednu ispravku.

SUDIJA MEJ: Molim sledeći broj.

sekretar: 632, časni Sude.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, u sažetku koji ste dobili u tabulatoru 5, nalazi se kopija dokaznog predmeta 538, tabulator 9. Mi smo to sinoć izvadili iz fascikle dokumenata i dali kao zaseban dokazni predmet. Prema tome, tabulator 6 u fascikli je sada broj 5, budući da je broj 5 izvađen iz fascikle.

SUDIJA MEJ: Hvala. Molim svedoka da pročita svečanu izjavu.

SVEDOK ZAFIROVIĆ: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC GRUM

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Molim vas da nam prvo kažete vaše ime i prezime.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja se zovem Nenad Zafirović.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Šta ste po zanimanju?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja sam novinar.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Molim da se svedoku pokaže tabulator 1 dokaznog predmeta 632. Gospodine, skrećem vašu pažnju na donji desni ugao. Recite nam da li je to vaš paraf?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, to jeste moj paraf.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li taj dokument tačno odražava vaše dosadašnje profesionalno i životno iskustvo?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: A sada, molim vas da pogledate tabulator 2 istog dokaznog predmeta 632.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li su to takođe vaši inicijali pri dnu te strane?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, to su moji inicijali.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Časni Sude, ja ću danas postavljati pitanja na otvorenoj sednici. Svedok je zatražio da ukoliko se bude govorilo o osobi čije se ime pojavljuje pri vrhu tabulatora 2, da se koristi izraz "oficir JNA" umesto da se njegovo ime javno kaže u ovoj sudnici, budući da ovog svedoka brine sigurnost te osobe. Dobro, dokazni predmeti mi sada više ne trebaju. A sada želim da skrenem vašu pažnju na avgust 1991. godine. Da li ste tada razgovarali sa oficijom JNA čije je ime navedeno u tabulatoru 2, dokaznog predmeta 632?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, tada sam razgovarao sa tim oficijom.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste sa njim razgovarali o događajima koji su se dogodili u Erdutu?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, to je bila praktično glavna tema našeg razgovora. Razgovarali smo o onome što se dešavalo u Erdutu prethodnih nedelja i jednostavno, upoznao sam se sa situacijom na terenu.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste sa njim razgovarali o razaranju katoličke crkve na tom mestu i ako jeste, da li vam je on rekao ko je uništio crkvu?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, normalno, zato što prva stvar koja se vidi kada se uđe u Erdut je srušena katolička crkva. Ja sam ga upitao ko je to uradio, na šta, naravno, mi je on odgovorio da su to uradili jedinice Željka, tačnije vojnici Željka Ražnatovića Arkana.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li vam je rekao da li je on o tom događaju informisao svoje nadređene u JNA?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, rekao mi je da ih je informisao o tome, a takođe je izrazio i svoje lično neslaganje sa tim činom.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li vam je takođe rekao o tome da su Arkan, odnosno Arkanovci uhapsili dvojicu njegovih ljudi, dakle, vojnika JNA?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, bilo je reći o tome.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Kada je on rekao da su arkanovci uhapsili dvojicu njegovih vojnika, vojnika JNA?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Čini mi se da je to bilo negde sredinom ili krajem avgusta. To su bili redovni vojnici Jugoslovenske narodne armije. Oni su, prema rečima tog oficira, odvedeni u "Alfa centar", tačnije u sedište Srpske dobrovoljačke garde u Erdutu, gde su bili zadržani, a nakon toga je oficir Jugoslovenske narodne armije sa svojim jedinicama došao ispred Erduta, ispred, kako se zove, ovaj, "Alfa centra" i tražio od Arkana da pod hitno pusti te vojnike, što je Arkan učinio. Nakon toga, prema rečima istog oficira, Arkan je krenuo sa njim na mesto gde je bila njegova komanda. Tu su razgovarali. Arkan mu se izvinio za taj događaj i obećao da se takve stvari više neće dešavati.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: To je bilo u avgustu koje godine?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Radi se o avgustu 1991. godine, znači, prve godine početka rata.

SUDIJA KVON: Gospodine Grum, da li biste mogli da pitate svedoka da li su mu poznati razlozi zbog kojih su arkanovci uhapsili te vojnike JNA?

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li vam je taj oficir JNA objasnio zašto su njegovi ljudi uhapšeni?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Prema njegovom mišljenju, radilo se o, na neki način, pokušaju Željka Ražnatovića Arkana da zaplaši Jugoslovensku narodnu armiju, tačnije tu jedinicu koja je bila u okolini i da pokaže da praktično on ima kontrolu nad tom teritorijom. To nije moje mišljenje, to je ono što sam čuo od tog oficira.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine, da li je tačno da vam je poznat Arkanov centar u Erdutu i da ste ga tokom tog vremenskog perioda posetili u više navrata?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, taj centar mi je poznat. Centar se zove "Alfa", bio je smešten u bivšoj erdutoj vinariji. Jednom prilikom sam sa grupom novinara imao prilike da uđem u taj centar. To je na neki način

bila promotivna poseta, gde su nas proveli kroz nekoliko prostorija, mesto gde su njegovi pripadnici obedovali i tu smo, ono, od njega dobili kratku izjavu i praktično, to je bio prvi i poslednji put da sam ja boravio u „Alfa centru“.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Taj oficir JNA koji vam je ispričao da su njegovi ljudi uhapšeni, da li vam je on takođe rekao da li je JNA povodom tog incidenta preduzela neku akciju u vezi sa Arkanom?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne, nije mi rekao i prema mojim saznanjima, nije bila poduzeta nikakva akcija protiv Željka Ražnatovića Arkana.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: U vreme dok ste se vi nalazili u području Erduta i u blizini „Alfa centra“, jeste li videli osobu koja je tada bila poznata po imenu kapetan Dragan?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, radi se o Draganu Vasiljkoviću, po nadimku kapetan Dragan. U nekoliko navrata prolazeći putem koji je išao pored „Alfa centra“, videli smo, ne samo ja, nego još neke moje kolege, Dragana Vasiljkovića kako izvodi taktičku vežbu sa pripadnicima Srpske dobrovoljačke garde Željka Ražnatovića Arkana.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Tokom jedne od vaših poseta „Alfa centru“, da li ste saznali da taj centar posećuje i osoba po imenu Jovica Stanišić?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Moram vas samo ispraviti, to nije bilo prilikom moje posete „Alfa centru“, prilikom boravka u Erdutu, jednom prilikom smo želeli proći putem koji je vodio ka „Alfa centru“, koji je bio blokiran. Pored nas je prošla kolona crnih automobila. Naknadno smo saznali da je u jednom od tih automobila bio Jovica Stanišić.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Jeste li ikada videli osobu Radovan Stojčić, nadimkom Badža, u području Erduta, u području centra?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne, u području „Alfa centra“ ne, ali na području Erduta da. Jednom prilikom je bio u poseti jednom od delova oklopno-mehanizovane brigade Jugoslovenske narodne armije koja se nalazila u toj eri.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste tokom bilo koje od vaših poseta području Erduta, prešli granicu koju su čuvali pripadnici Arkanovih „Tigrova“?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, radilo se o mostu na Bogojevu koji je praktično delio deo Srbije koji nije bio zahvaćen ratom i deo istočne Slavonije u kojem je bio rat i sa druge strane, slavonske strane tog mosta, nalazili su se pripadnici Srpske dobrovoljačke garde Željka Ražnatovića Arkana.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Koliko ste ih puta videli na tom graničnom prelazu?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu reći sa potpunom sigurnošću, ali sigurno je to bilo više od šest, sedam puta.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: A sada skrećem vašu pažnju na april 1992. godine i na opštinu Bijeljina u Bosni i Hercegovini. Da li ste u sklopu vašeg rada, kao novinar, u toku tog meseca imali prilike ići u Bijeljinu?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, radi se o početku aprila meseca, kada su u Bijeljini izbili sukobi.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: A sada konkretno skrećem vašu pažnju na srpsku stranu granice, kad se ide prema Bijeljini. Možete li Pretresnom veću da opišete da li ste videli da se na srpskoj strani granice okupljaju neke oružane snage, ako jeste, opišite ih?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, bilo je to nekoliko dana pre tih događaja u Bijeljini, mislim da se radi o 2. aprilu, u blizini graničnog prelaza Sremska Rača. Video sam sa kolegom sa kojim sam se vozio, želeći da krenem put Bosne i Hercegovine, video sam grupu pripadnika Srpske dobrovoljačke garde Željka Ražnatovića Arkana.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li se radilo o jednom pripadniku Arkanovih "Tigrova" ili više? Otprilike koliko?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Moram reći da se radilo o grupi. Tu je bilo nekoliko vozila, tačnije džipova. Bilo je tu i jedno oklopno vozilo, maskirno oklopno vozilo, a tačan broj pripadnika Srpske dobrovoljačke garde ne mogu reći, ali mislim da ih je bilo preko 60.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Vozila koja ste pomenuli, da li su nosila neke oznake koja su identifikovala organizaciju kojoj su vozila pripadala?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, radilo se o skraćenici SDG ili Srpska dobrovoljačka garda.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: A sada skrećem vašu pažnju na vremenski period nakon što ste ušli u Bijeljину. Da li ste vi bili prisutni kada su gospođa Plavšić i gospodin Abdić posetili Bijeljину?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam bio prisutan.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Jeste li bili prisutni na sastanku koji je održan u Bijeljini tokom te posete?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, bio sam prisutan tokom dela sastanka između gospođe Plavšić, gospodina Abdića i pripadnika, tačnije između gospodina Željka Ražnatovića Arkana i gospodina Ljubiše Savića Mauzera.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Možete li Pretresnom veću ukratko da opišete okolnosti pod kojima ste vi prisustvovali tom sastanku?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Okolnosti su, mogu ih nazvati zaista smešne. Ja sam kao novinar već tada uspeo da se probijem do Bileljine. Čuli smo da dolazi delegacija iz Sarajeva. U tom trenutku su gospođa Plavšić i gospodin Abdić bili članovi Predsedništva Bosne i Hercegovine.

prevodioci: Molimo svedoka da govori malo sporije zbog prevoda.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: U to vreme su gospođa Plavšić i gospodin Abdić bili članovi Predsedništva Bosne i Hercegovine. Razlog zbog kojeg je njihov dolazak najavljen je smirivanje situacije i sukoba koji je prethodne noći izbio u Bijeljini. Delegacija je u Bijeljину došla, prema mom sećanju, negde oko podneva. Otišli su u zgradu skupštine opštine Bijeljina. Tamo ih je dočekao Željko Ražnatović Arkan. Bio je tu i Ljubiša Savić Mauzer, koji se nama novinarima predstavio kao predstavnik Srba u Bijeljini i šef kriznog štaba Srba u Bijeljini, a iz nepoznatih razloga i nama nikad objašnjenih, tu se nalazio i Goran Hadžić koji je u tom trenutku bio predsedavajući srpskog veća Istočne Slavonije. Takođe tu su bili prisutni i oficiri Jugoslovenske narodne armije. Sećam se da je tu bio, ne znam da li je general ili pukovnik, Janković, čije su se jedinice nalazile u kasarni u Bijeljini.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sada skrećem vašu pažnju konkretno na sastanak koji je tada održan. Da li su novinari mogli neometano prisustvovati sastanku?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Novinari su dobili mogućnost takozvanog foto-opa na samom početku sastanka. Bilo je tu nekoliko kamera i neko-

liko fotoreportera, a nakon toga su praktično sve novinare isterali. Ja, s obzirom da se radilo o velikoj prostoriji u skupštini opštine, ja sam jednostavno seo u jedan ugao, čekajući da i mene isteraju, ali to se nije desilo, tako da sam, zato kažem na neki način slučajno prisustvovao delu toga sastanka.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li su vas na kraju izbacili sa sastanka kada je otkriven vaš identitet?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da. Gospodin Ljubiša Savić Mauzer me je, nakon možda jedno pola sata, 35 minuta, primetio, pitao šta ja radim tu. Ja sam rekao da radim svoj posao, a nakon toga me je zamolio da izađem napolje.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sada molim da se svedoku pokaže dokazni predmet 632, tabulator 3. To je video traka koja traje otprilike pet minuta. Zamoliću vas da pogledate tu traku na monitoru pred vama i zatim ću vam postaviti neka pitanja o njoj. Izgleda da imamo neki problem sa videom. Samo trenutak. Dok čekamo da počne video, recite nam vi ste tu video traku već videli, zar ne?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, vi ste mi je pokazali.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li se na toj video traci i vi vidite?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, u jednom trenutku se vidi tačno kako ja prolazim kroz kadar.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Možete li Pretresnom veću da opišete sastanak, ono što ste videli dok ste bili tamo? Šta je radio Arkan, šta je radio pukovnik Janković, šta je radila gospođa Plavšić, šta je radio gospodin Abdić?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Moram reći da je sastanak protekao u prilično visokim tenzijama, naročito na početku. Došlo je do ozbiljne prepirke između gospodina Ražnatovića i gospodina Abdića. Ražnatović je optužio Abdića i, kako je rekao, muslimansku i ustašku stranu da naoružavaju Muslimane u Bijeljini. Kao prilog tome, doneo mu je jedan pištolj prilično čudnog oblika i zelene boje, za koji je Ražnatović rekao da je to hrvatski pištolj modela "Šokac", kako ga je on nazvao i optužio Abdića da su to dobili sa hrvatske strane. Abdić je to negirao, ističući da se radi o sukobu između naoružanih Srba i muslimanskog nenaoružanog stanovništva u Bijeljini, što je Ražnatović odbacio i demantovao. Gospođa Plavšić je sve vreme na neki način pokušavala da smiri situaciju i da apeluje, kako na Ražnatovića, tako

i na Abdića da se učini sve da se situacija u Bijeljini normalizuje. Što se tiče predstavnika Jugoslovenske narodne armije, oni se praktično nisu ni oglašavali. Tokom tog sastanka general Janković je vodio beleške, ali u onom delu sastanka na kojem sam ja prisustvovao, on nije ništa rekao.

(Video snimak)

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Evo, video traka sada teče. Možete li to da vidite na ekranu pred vama?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, mogu.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li je to sastanak koji ste upravo opisali Pretresnom veću?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, radi se o tom sastanku.

TUŽILAC GRUM: Dakle, možemo sada da gledamo traku minut ili dva, a ja ću onda zatražiti da zaustavimo u jednom trenutku i zamoliću vas da opišete šta se tada vidi na traci. Da se zaustavimo ovde.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine, ovde smo sada sekvenci 1:54:32-6. Molim vas da nam opišete ko sedi na ovoj fotografiji?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Radi se o gospodinu Fikretu Abdiću, u to vreme članu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, a čovek koji stoji pored njega je komandant Srpske dobrovoljačke garde, Željko Ražnatović Arkan.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: A puška koju vidimo, da li je to ta zelena puška ili pištolj koji ste spomenuli?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, radi se o toj pušci ili pištolju, kažem, čudnog oblika, koji je gospodin Ražnatović nazvao modelom "Šokac".

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I recite nam još jedanput, šta je on rekao, odakle je dobio tu pušku?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: On je rekao da je ta puška zarobljena od nekog od Muslimana tokom borbe prethodne noći, a ustvrdio je da su te puške Muslimani dobili od Republike Hrvatske.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I pre nego što završim sa ovom trakom, možete li molim vas da nam kažete ko se nalazi sa leve strane gospodina Abdića na ovoj traci?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Sa leve strane se nalazi gospođa Biljana Plavšić, odnosno sa moje desne strane. Sa leve strane je gospodin Željko Ražnatović.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Ko sedi za stolom sa desne strane gospodina Abdića?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Sa desne strane gospodina Abdića sedi neko od pripadnika Jugoslovenske narodne armije.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I sad ćemo završiti sa trakom. Gospodine, mogu li sada da skrenem vašu pažnju na razgovore koji su vođeni u Ženevi (Geneva), sa namerom da se dođe do kraja ovog sukoba u Bosni i Hercegovini. Imali smo ovde dosta svedoka koji su govorili o tim pregovorima i ja ću vas pitati sledeće: da li ste vi izveštavali o tim pregovorima? Da li ste putovali u Ženevu i izveštavali o tome?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam u Ženevi boravio praktično od 27. juna 1993. godine, pa negde do kraja novembra. Nisam kontinuirano boravio u Ženevi, u proseku sam boravio između 15 i 20 dana. Nakon toga sam se na nekoliko dana vraćao u Beograd ili u zavisnosti od toga kako su tekli pregovori.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I tokom tog vremena kad ste vi izveštavali o pregovorima, da li ste imali redovne kontakte sa članovima delegacije bosanskih Srba?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, imao sam redovne kontakte sa članovima delegacije bosanskih Srba i ne samo sa njima, nego i sa članovima sve tri delegacije i predstavnicima Predsjedništva Bosne i Hercegovine, isto tako u to doba i Herceg Bosne.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Mogu li sada da vas zamolim da kažete Pretresnom veću koji su bili najugledniji članovi delegacije bosanskih Srba sa kojima ste vi održavali redovne kontakte tokom tih pregovora u Ženevi (International Conference on the Former Yugoslavia)?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Praktično svo vreme pregovora u sastavu delegacije bosanskih Srba bio je Radovan Karadžić, u to vreme pred-

sednik Republike Srpske, Momčilo Krajišnik, predsednik Narodne skupštine Republike Srpske i Nikola Koljević, u to vreme potpredsednik Republike Srpske.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I molim vas, zasnovano na vašim zapažanjima i vašim kontaktima sa članovima delegacije bosanskih Srba, da li ste primetili nešto i da li možete da kažete nešto o njihovom odnosu sa optuženim gospodinom Miloševićem, tokom tih pregovora u Ženevi? Kakvi su kontakti postojali između njih?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Pre svega, optuženi je u nekoliko navrata boravio više dana u Ženevi. U trenucima dok je on bio prisutan u Ženevi, praktično on je bio šef delegacije bosanskih Srba. Tada je bilo teško kontaktirati sa njima. Praktično o svim saznanjima do kojih sam ja kao novinar došao, kao i moje kolege koje su redovno pratile pregovore u Ženevi, u tim trenucima optuženi je bio šef delegacije i od njega je sve zavisilo.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste vi ikad bili prisutni kada je, da li ste ikada bili sa gospodinom Karadžićem kada ga je gospodin Milošević kontaktirao telefonom? Da li ste ikad nalazili u sobi?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Mogu dati potvrđen odgovor. Jednom prilikom, tačnije jednog jutra otišao sam na kraći razgovor, tačnije intervju sa gospodinom Karadžićem, kojom prilikom sam želeo da dobijem izjavu o onome šta se dešavalo prethodnog dana. Seli smo. U prostoriji su bili i gospodin Krajišnik i gospodin Koljević. U tom trenutku zazvonio je telefon u kancelariji, tačnije u toj sobi i gospodin Karadžić se javio i rekao: "Dobar dan, gospodine predsedniče". Tog momenta je gospodin Krajišnik od mene zatražio da napustim prostoriju.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Dok ste vi vodili diskusiju sa članovima delegacije bosanskih Srba, kako su se oni obraćali, odnosno kojom titulom su označavali gospodina Miloševića?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Kada se govorilo oficijelno, znači kada je bilo "on the record", oslovljavali su ga sa gospodin predsednik, dok se u neformalnim razgovorima koristio i termin šef ili veliki tata.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sad bih želeo da skrenem vašu pažnju na sam Beograd. Tokom tog vremenskog perioda da li ste se vi takođe nalazili u Beogradu i radili tamo kao novinar?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, u tom periodu sam živeo i radio u Beogradu kao novinar.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste vi videli gospodina Krajišnika u Beogradu kada je on došao nenajavljeno i razgovarali sa njim tom prilikom, dok se on tamo nalazio?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Mogu odgovoriti potvrdno. Da, to je bilo jednom prilikom. Ja sam se sasvim slučajno sreo sa gospodinom Krajišnikom. Bilo je to negde u centru Beograda u blizini kancelarije Republike Srpske. Izenadio sam se i pitao sam ga otkud on u Beogradu, s obzirom da nije bila najavljena njegova poseta. On je rekao da je imao neke razgovore u Ministarstvu unutrašnjih poslova.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Možete li možda da kažete koje je to otprilike bilo vreme kad ste se vi sreli sa gospodinom Krajišnikom?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Teško mi je dati precizan odgovor ali se moglo raditi, ja mislim, o samom kraju 1993. godine ili početku 1994. godine. Ali zaista ne mogu da dam precizan odgovor.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li je bilo još neke prilike kada ste vi videli generala Ratka Mladića kad je on takođe nenajavljeno došao u posetu Beogradu?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Mogu takođe odgovoriti potvrdno, s obzirom na brojne posete stranih državnika i drugih zvaničnika optuženom u to vreme, čija se kancelarija nalazila u centru grada Beograda, u takozvanom Predsedništvu Srbije a novinska kuća, tačnije radio za koji sam ja radio, praktično je imala stalna dežurstva u parku koji se nalazio pored zgrade Predsedništva. I jednom prilikom, na jednom od takvih dežurstava, videli smo kako iz zgrade izlazi general Ratko Mladić.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li se radio o saveznom Predsedništvu ili o Predsedništvu Republike Srbije?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Radilo se o zgradi Predsedništva Republike Srbije.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine, sada bih želeo da skrenem vašu pažnju na Pale i to na maj 1993. godine. Molim vas da se pripremi grafoskop, kako bi se dokument stavio na grafoskop. Gospodine, da li ste vi izveštavali

sa 30. sednice Skupštine Republike Srpske, koja je održana na Palama, na Jahorini u maju 1993. godine?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, izveštavao sam sa te sednice.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Jeste li bili prisutni tokom cele te sednice?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Od njenog početka, pa do završetka u ranim jutarnjim satima narednog dana.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste bili upoznati ili da li ste bili prisutni kada se gospodin Milošević obratio prisutnima?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, bio sam prisutan.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I koliko je vama poznato, koliko se puta gospodin Milošević obratio poslanicima?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Prvi put se poslanicima obratio na otvorenoj sednici i nakon njega se obratio i tadašnji grčki premijer, Konstantin Mitsotakis (Konstantine Mitsotakis). Drugi put se optuženi obratio poslanicima Republike Srpske na zatvorenoj sednici, na zatvorenom delu sednice i prema nekim saznanjima, koja ja ne mogu potvrditi, optuženi se još na samom kraju sednice još jednom obratio poslanicima Republike Srpske.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sad ću zamoliti da se dokazni predmet pod tabulatorom 5, dokaznog predmeta 632, stavi na grafoskop, a vas ću, gospodine, zamoliti da uzmete pokazivač i da počnete tako što ćete prvo da opišete Pretresnom veću šta se vidi na tom dokumentu pod tabulatorom 5?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ono što se na ovom grafikonu vidi je moja slobodna interpretacija hotela "Rajska dolina" na Jahorini. To je bivši vojni hotel u kojem su odsedali članovi porodica vojnika i oficira Jugoslovenske narodne armije, a u kojem je tada održana skupština Republike Srpske. Ja mogu krenuti, ovo je ulaz u hotel. Ovo je ulaz u hotel, ovo ovde je hotelski lobi. Ovde se nalazila pres soba, tačnije bilo je nekoliko ...

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine, oprostite što vas prekidam. Pošto pokazujete dve stvari, morate da pokazujete na grafoskopu koji se nalazi sa vaše leve strane, tako da bismo mi to videli. Dakle, pokazujte tamo, a ne na ekranu.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Krenućemo iz početka. Ovo je ulaz u hotel "Rajska dolina", ovo bi ovde bio lobi. Odmah do ulaza bila je određena

na takozvana soba za novinare, gde se nalazilo nekoliko telefona i dva faksa. Pored nje bila je još jedna kancelarija, koju su neki od novinara koristili, a do njih su se nalazile dve kancelarije ...

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine Zafirović, da bismo uštedeli na vremenu, možda bi bilo bolje da ja vas zamolim šta da nam pokažete. Mislim da će to biti najzgodnije za Pretresno veće. Molim vas da nam pokažete gde se nalazila prostorija u kojoj se održavala sednica i gde su držani govori. Molim vas, pokažite nam prvo to.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Evo, radi se o ovoj velikoj prostoriji i praktično to je preuređena sala za ručavanje, tačnije restoran koji je napravljen za sednice. Veliki sto je bio određen za predsedništvo Skupštine Republike Srpske. U sredini je sedeo gospodin Momčilo Krajišnik, tadašnji predsednik Skupštine Republike Srpske. Ovo je bio podijum sa kojeg se obraćali učesnici sednice. U prvom redu su sedeli visoki zvaničnici iz Beograda, kao i grčki premijer. S.M. su inicijali gde je, prema mom sećanju, sedeo optuženi. Da li je to bilo levo ili desno, ja zaista ne mogu da kažem. U drugom redu su takođe sedeli zvaničnici iz Beograda a u ostalim redovima su sedeli poslanici Skupštine Republike Srpske.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine Zafirović, vi ste rekli da se gospodin Milošević dva puta obratio na sednici, jednom na otvorenoj, jednom na zatvorenoj. Možete li, molim vas, da nam pokažete gde su se nalazili novinari tokom njegovog prvog obraćanja? Pokažite nam to, molim vas.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Evo, novinari su bili sa leve i sa desne strane, znači u dnu sale. Ovde se nalazio miks pult, gde su novinari mogli da dobiju direktan ton sa govornice. I sa jedne i sa druge strane, kažem, bili su novinari.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li su jednom trenutku svi novinari zamoljeni da napuste prostoriju jer se prelazilo na zatvorenu sednicu?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, bilo je to nakon prvog dela sednice, data je pauza za večeru, nakon toga poslanici su se vratili u prostoriju i vratili su se radu. Nakon možda jedne ili dve diskusije, predsedavajući Krajišnik je predložio da se zarad efikasnosti, kako je rekao, ozbiljnosti teme o kojoj se razgovara, sednica zatvori za javnost. Tada su novinari zamoljeni da napuste prostoriju.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li su svi novinari zamoljeni da napuste prostoriju?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, svi novinari su zamoljeni da napuste prostoriju, prema onome koliko se ja sećam, ostala je jedino kamera televizije Pale.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gde su se novinari nalazili nakon drugog obraćanja gospodina Miloševića koje je bilo na zatvorenoj sednici?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Novinari su se nalazili u ovom prostoru ovde, nakon toga što je sednica zatvorena. Staklena vrata koja su tu praktično bila, bila su zatvorena, postojala su tu i dva vojnika koji bi onemogućili, kako bi one koji tu ne treba da uđu u prostoriju, a novinari su pokušavali, da tako kažem, pošto se radilo o staklenim vratima, da vide ko govori i da čuju o čemu se govori, a takođe deo novinara se vratio u pres sobu ili je bio ispred hotela.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste vi u jednom trenutku uspeli da unesete kasetofon i da snimate deo obraćanja gospodina Miloševića na zatvorenoj sednici?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja sam to uradio, ali ne neposredno nego posredno, s obzirom da sam iskoristio, tačnije ja i nekoliko kolega smo iskoristili dok su poslanici izlazili da se osveže i jednog od njih zamolili, ako želi da ponese mali diktafon i da nam snimi ono što se dešava u prostoriji. Igrom slučaja, kada je on to snimao, optuženi se obratio Skupštini Republike Srpske.

TUŽILAC GRUM: Sad ću zamoliti da se dokazni predmet 632, tabulator 4 pusti, a vas ću zamoliti, gospodine, da to saslušate i da kažete da li je to audio traka. Časni Sude, ja sam zbog vas isto tako pripremio dokazni predmet 53, tabulator 9, mislim da je to zvanični transkript dobijen od Republike Srpske i ja sam označio onaj deo govora koji ćemo sada da čujemo na ovoj traci i taj materijal sam isto tako uključio u ovaj paket dokumenta. Molim da se to sada pusti.

SUDIJA KVON: Samo da pojasnim nešto. Dakle, ova traka nije originalna traka koju je dobio svedok u ono vreme?

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Ja ću da postavim nekoliko pitanja da bismo to razjasnili. Gospodine, ono što ćemo sada čuti, je li to ona originalna traka koja se nalazila u toj prostoriji?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne, gospodine sudija, ne radi se o originalnoj traci, radi se o delu materijala koji je istog dana emitovan u radio emisiji u sklopu šire priče o zasedanju Skupštine Republike Srpske.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Pre nego što se pusti traka, postaviću vam još nekoliko pitanja. Dakle, pošto ste vi dobili traku, da li ste vi otišli i bili gost na jednoj radio emisiji gde ste pustili deo te trake?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, tačno tako, ali ne odmah po dobijanju trake s obzirom da sam ja traku dobio negde oko 2.00, 3.00 ja sada ne mogu tačno da se setim, ujutro, da je sednica potrajala do 6.00. Nakon završetka sednice ja sam poslao još jedan telefonski izveštaj u moju redakciju, a nakon toga kolima otišao pravo sa Pala za Beograd, otišao u redakciju i izmontirao izveštaj i pripremio emisiju koja je emitovana tog dana uživo u 15.00.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam juče dobio nekoliko tabulatora, dakle juče za danas ali oni se završavaju s brojem 6, ja nemam nikav tabulator 9, niti sam ga dobio. To je ovo što smo juče dobili.

SUDIJA MEJ: U redu, to ćemo proveriti.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, možda je to bilo nejasno. Ja ću sada da ponovim šta se nalazi u tom setu dokumenta. Tabulator 4 je transkript ove audio trake koju ćemo ovde čuti. Ja sam dostavio Pretresnom veću kopiju dokaznog predmeta 538, tabulator 9, a to je zvanični transkript koji smo dobili od Vlade Republike Srpske te iste sednice tako da Sud može da uporedi to sa onim prethodnim dokumentom, sa ovim što je snimljeno sa ove zatvorene sednice. A sad ću da zamolim da se pusti traka. Molim tehničku kabinu da se to pusti.

(Audio snimak)

Slobodan Milošević: Po sada ovim poslednjim pregovorima mi smo isterali na čistac izvan i došli do rešenja da se izvan tih 45 posto srpskih teritorija nigde gde žive Srbi ne mogu da pojave ni... Da ćemo imati znači lokalnu vlast, svo-

ju policiju i tako dalje. To su budući rezervisani krajevi, koji bi se kroz proces ukupnjavaju, stabilizuju i stavljaju u krupnu funkciju. Šta je to? Možda je to i više nego što možemo u ovom trenutku to da... jasno je teritorijano razgraničenje. I kažem, molim vas, konstaovali smo sada kada smo bili u Ženevi i Čosić i Karadžić i Bulatović i ja, Oven, Vens i drug, kada smo gledali naši ustavni pravnici, nema konfederacije u svetu sa manje ovlašćenja nego što ih ima Bosna i Hercegovina, nema, ne postoji. Ni jednu uniformisanog čoveka nema ta Bosna i Hercegovina, ni policajca ni vojnika, nema nikakav administrativni organ, sve je u provincijama i policija i vojska i administracija i sudstvo i ekonomija i tako dalje, sve. Jedino što je to je spoljna politika. Pa onda će verovatno Radovan zajedno sa Alijom i Bobanom da ide na Islamsku konferenciju, jer oni su onda to Predsedništvo. Nemoguće je dovesti do takvog apsurda da će samo nama da bude nametnuno u situaciju koja nam je data jedna poluga koja je iste težine, iste važnosti sa drugim da mi budimo izigrani i da srpski interesi tu budu dovedeni u pitanje.

(Kraj audio snimka)

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine, da li je ovo tačna verzija trake onako kako je se vi sećate, kako je snimljena tokom izlaganja i obraćanja gospodina Miloševića na sednici, 30. sednice Skupštine Republike Srpske?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Mogu odgovoriti potvrdno.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Jeste li vi bili jedan od novinara koji su objavili ovo obraćanje uskoro nakon završetka tog obraćanja?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja sam na to već odgovorio, ponoviću još jednom, praktično, to je objavljeno osam do devet sati nakon završetka sednice Skupštine Republike Srpske. Znači ne znam da li smo bili prvi, ali smo u svakom slučaju bili jedna od prvih radio stanica koja je emitovala taj materijal.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I gospodine, poslednje područje koje ćemo obraditi danas tokom vašeg svedočenja je sledeće. Zamoliću vas da nam kažete kakvo je vaše radno iskustvo koje ste stekli kao nezavisni novinar u Srbiji. Možete li da nam kažete koliko ste bili nezavisni i koliko ste bili u stanju da emitujete objektivne vesti i novosti o onome što se događalo u Bosni?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Moram reći da sam iz ličnog iskustva mogu ustvrditi da sam zaista bio u mogućnosti da slobodno i objektivno in-

formišem o svim događajima, uključujući i događaje u Bosni i Hercegovini, pre svega je to zahvaljujući uređivačkoj politici kuće u kojoj sam ja tada radio, a radi se o beogradskom radiju "B92". Ono što je možda predstavljalo problem je činjenica da je radio "B92" bio slabog dometa i da ono što smo mi emitovali nije mnogo ljudi u Srbiji bilo u mogućnosti da čuje.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Na kojem području je mogao da emituje "B92"?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: U periodu o kome govorimo, "B92" se čuo u centru Beograda i u užoj okolini Beograda.

TUŽILAC GRUM: Ja nemam više pitanja.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Gospodine Milošević, razmatrali smo koliko vremena treba da vam damo uzimajući u obzir da Tužilaštvo nije potrošilo previše vremena i zaključili smo da ćemo vam dati sat vremena, ukoliko vam je toliko potrebno za unakrsno ispitivanje.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam očekivao bar ovaj sat i to što piše ovde, s obzirom da je bilo predviđeno da će ovaj svedok svedočiti samo po 92bis, dakle druga strana neće ni potrošiti vreme. Teško da mogu da ispitam ovog svedoka za vreme koje mi dajete, ali potrudicu se da vreme racionalno koristim. Pa, evo, radi, racionalnosti radi, samo da raspravimo to sa čim ste završavali glavno ispitivanje, tu famoznu sednicu, jedan insert iz moje rasprave sa pojedinim stavovima koji su se čuli na toj sednici, pretpostavljam da vam je to jasno, gospodine Zafiroviću.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Mislim da se radi o vašem obraćanju poslanicima Skupštine Republike Srpske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno da se radi o mom obraćanju jer smo svi koji smo govorili na Skupštini Republike Srpske se uvek obraćali celoj sali i, naravno, to je jedan insert iz rasprave gde ja iznosim suprotne argumente u odnosu na ono što sam čuo zalažući se za usvajanje Vens-Ovenovog plana (Vance-Owen Plan), a dobijam argumente koji idu u prilog

odbacivanja plana. Je l' vam to jasno, jer ste pratili, kažete, maločas sta ste izjavili od početka do kraja čitavu sednicu?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Jasno mi jem ali ja nisam, gospodine sudija, bio u mogućnosti da pratim od početka pa do kraja celu sednicu s obzirom da je deo sednice bio zatvoren za javnost. Onaj deo sednice koji je bio otvoren za javnost, ja sam pažljivo pratio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Ovo zatvaranje za javnost je, pretpostavljam usledilo kao posledica očigledno prilično žučne rasprave koja se vodila na, ne mogu da se dobro setim, a nadam se, kao novinar koji je prisustvovao, dakle vi ste bili celog tog dana u zgradi u kojoj je bila sednica Skupštine, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Mogu odgovoriti potvrdno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda znate da je to zatvaranje bilo dvostepeno. Prvi put kad je predsednik skupštine tražio da se zbog žučne rasprave udalje novinari, a drugi put kad smo svi mi gosti bili isključeni i kad je držan poslanički klub gore na spratu, nekoliko sati, a mi dole čekali i Čosić i Micotakis i Bulatović i ja i ostali gosti. Sećate se i toga, pretpostavljam?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Mogu dati potvrđan odgovor i u razgovoru sa Tužilaštvom ja sam i taj deo pomenuo. U jednom trenutku, poslanički klub Republike Srpske je otišao na zatvorene konsultacije, to je bilo u ranim jutarnjim satima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je trajalo nekoliko sati, ne u jednom trenutku. Pretpostavljam da se toga dobro sećate?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu sa sigurnošću da kažem koliko je trajalom, ali nisam siguran da se radilo nekoliko sati, možda se radilo o šezdesetak minuta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, o tome postoje zapisi, a pretpostavljam da sa ove sednice postoji bar neki audio zapis koji prati celu sednicu i koji pored ovog vašeg kasetofona za koji kažete da ste izvukli samo neki segment, ne čini li vam se da je druga strana izvukla samo neki segment iz nečega nešto šireg s čim raspolaže, je l' tako ili ne?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, moram vam reći da segment koji je ovde pušten je korišten u radio emisiji "Intervju dana" radija B92. Segment koji ste čuli, predstavljao je moj izbor u tom trenutku prilikom

pravljena te emisije i druga strana je to samo iskoristila, tačnije Tužilaštvo je iskoristilo materijal iz te šezdesetominutne emisije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, i onda se kaže ...

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, molim vas, da ne bi ne bi bilo nikakve zabune, cela sednica, uključujući i komentare svih učesnika, a ne samo gospodina Miloševića se mogu naću i dokaznom predmetu 538, tabulator 9.

SUDIJA MEJ: Da, svedok je samo rekao da je optuženi rekao da mi nismo čuli sve, ali možda je dobro da ste ovo rekli. Sad izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A iz onoga što smo čuli, maločas, ja sam ovde video, pratio sam transkript, slušao, ono jeste moj glas ono jeste deo mog, moje argumentacije zašto da se prihvati Vens-Ovenov plan, ali on ima smisla kad se čuje šta je pre toga rečeno, i na šta se ta argumentacija pretpostavljam osvrće. I odnosno, čuo sam svoj glas kada kaže: "Konstatovali smo zajedno kada smo bili u Ženevi", to čitam sa vašeg transkripta, Ćosić, Karadžić, Bulatović, ja, Oven, Vens i drugi kada smo gledali i naši ustavni pravnci, ovaj transkript je, malo tački i zapeta bi trebalo staviti na druga mesta, pretpostavljam da vi to kao novinar vidite, ali to nije bitno, "svi smo konstatovali, nema konfederacije u svetu sa manje ovlašćenja nego što ih ima Bosna i Hercegovina". Reč je bila, dakle o tome da su isticana strahovanja da će Srbi biti neravnopravni, da će to biti nešto što nije dobro za Srbe i tako dalje. Ja zato i govorim: "Nema, ne postoji nijednog uniformisanog čoveka, nema", govori se o Bosni i Hercegovini, "ni policajca ni vojnika, nema nikakvih administrativnih organa, sve je u provincijama, i policija, i administracija, i sudstvo i ekonomija", i tako dalje. "Jedino što je zajedničko ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, vi postavljate pitanja svedoku, dakle, to treba da radite, a ne da držite govore, posatavite pitanje, molim vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne držim govor, ja pokušavam sada da samo ono, to je ono što je svedok pustio ovde, to je ono što je svedok pustio. I govorim onda o spoljnoj politici gde je poenta, je li jasno vama ovde, gospodine Zafiroviću da ja kažem: "Data je poluga koja je potpuno iste težine, iste važnosti sa drugima". Znači, govori se o tome da Srbi tu imaju ravnopravnost, jer im navodim primer: "Onda će verovatno Radovan Kara-

džić zajedno sa Alijom Izetbegovićem i Matom Bobanom”, jer je reč o tri lidera, tri zajednice, pošto je spoljna politika zajednička, “zajedno će da idu na islamsku konferenciju jer su oni to Predsedništvo”. I onda obrazlažem da su znači, prema tome, ravnopravni.

SUDIJA MEJ: Vreme je da dopustite svedoku da odgovori pošto on ovde daje svoj iskaz. Dakle, sačekajte da svedok odgovori. Da li se slažete sa onime što je rekao optuženi?

SVEDOK ZAFIROVIĆ: Ja nemam šta da se složim ili ne složim. Koliko shvatam, smisao ovog svedočenja je da odgovorim na pitanja vezana za činjenice i događaje kojima sam prisustvovao, a ovo što je optuženi sada rekao je iznošenje političkog mišljenja. Ako vi od mene tražite da na to odgovorim, ja ću odgovoriti, ali ja ne shvatam da je u onome što je optuženi do sada rekao postoji ikakvo pitanje.

SUDIJA MEJ: Ako možete dodati nešto korisno, recite nam to. Njemu smo dozvolili izvesnu količinu manevarskog prostora za njegova pitanja, ali on nije ovde da govori celo vreme. Prema tome, ako imate nešto korisno sa čime možete odgovoriti na ono što je optuženi do sada rekao, recite nam to ili ćemo se mi vratiti na njegovo pitanje.

SVEDOK ZAFIROVIĆ: Ne, nemam nikakav komentar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto je ovo iščupano iz konteksta ja ponavljam, gospodine Mej (May), Robinson (Robinson), Kwon (Kwon), ja sam dobio to juče posle podne od mog saradnika ovo što je dato. Ima ovde tabulator 5, gospodin Grum ga je izdvojio, a reč je o istom tekstu iz koga je izvađen ovaj insert. Zato želim, pošto ste ga svi dobili kao i ja da vam obratim pažnju i na to. Ja ovde imam srpski tekst, vidim piše 44, 45 strana. Gospodine Zafiroviću, pretpostavljam da ste i vi dobili ono što sam ja dobio?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne, ja nisam dobio transkript celog govora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nema tu celog govora, daleko od toga, daleko od toga. Ovde su čupane strane, pojedne ili po dve, ali ja govorim o ovim tabulatorima koje sam ja dobio, pretpostavljam da ste ih i vi dobili.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, svedok nije dobio kopiju dokaznog predmeta 538.

SUDIJA MEJ: Imate li ovde kopiju za njega kako bi on mogao da odgovori na pitanje? Dakle, šta to želite da pitate svedoka, na kojoj je to stranici?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, gospodine Mej, u ovome što se maločas emitovalo, taj isti tekst koji kaže: "Data je poluga koja je potpuno iste težine, iste važnosti sa drugima, dakle govori se o onome što su zajednička ovlašćenja svih u Bosni i Hercegovini, sve tri nacionalne zajednice". To je citirano sa trake gospodina Zafirovića. Taj isti tekst je na strani koja na srpskom nosi broj 12050190 ERN, gde je pred kraj ta ista rečenica data, "jedna poluga koja je potpuno iste težine i iste važnosti sa drugima", dakle, govori da se radi o istom deliću govora koji je bio ovde izvučen. Dakle, na toj istoj strani, u tom govoru, se kaže: "da se svojim pametnim ponašanjem i razumnim postupanjem u toj ravnopravnoj poziciji". Dakle, da li je jasno vama koji ste pratili sednicu da se upravo zalaganje i moje i Čosićevo, Mico-takisovo, Bulatovićevo, i drugih zasnivalo upravo na dokazivanju da su Srbi ravnopravnost postigli, da ovaj Vens-Ovenov plan garantuje mir, da ga zato treba prihvatiti, da se ovde u ovom insertu o kome vi govorite, u stvari radi o insertu u kome ja polemišem sa nekim njihovim stavovima, pokušavam da im objasnim jer su u zabludi o stvarnom značaju plana? Dakle, o toj ravnopravnoj poziciji govorim. A onda kažem: "Nemojte govoriti Srbi će biti neravnopravni ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Samo trenutak. Svedok treba da dobije priliku da odgovori na ove stvari koje ste vi izneli. Gospodine, da li vi želite da dodate nešto onome što je izneseno?

SVEDOK ZAFIROVIĆ: Gospodo sudije, ja samo mogu reći da kao novinar koji je pratio situaciju u Bosni i Hercegovini sam svestan da je Vens-Ovenov plan donosio mir za Bosnu i Hercegovinu, a ako mi dozvolite, želeo bih objasniti zbog čega je taj insret koji ste vi mogli čuti bio emitovan na radiju B92 u toj emisiji, ako mi dozvolite.

SUDIJA MEJ: Da, to je pitanje već otvoreno, u redu, ali molio bih vas da budete što je moguće kraći zato jer je vreme koje optuženi ima na raspolo-

ganju za ispitivanje ograničeno. Ali ako nešto želite da kažete, naravno to možete.

SVEDOK ZAFIROVIĆ: Hvala vam, biću izuzetno kratak. Razlog zbog koga smo se odlučili da pustimo taj materijal, jer u emisije činjenica da je optuženi u obraćanju Skupštini Republike Srpske koristio reč "mi", ne "vi", kao "Republika Srpska" nego "mi", što je odudarilo od stalnog i deklarativnog zalaganja optuženog da Srbija nije bila u ratu. Činjenica je da je "B92" tim snimkom želeo na neki način da ukaže na to da je optuženi na neki način, opet bio umešan u ono što se dešavalo u Bosni i Hercegovini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E, pa dobro, baš vam zahvaljujem, gospodine Zafiroviću, što ste to tako rekli. Ceo prilaz moj na toj sednici bio je da je mir najveći izlaz za sve Srbe i ja sam to u više navrata na toj sednici rekao, što se iz transkripta može videti. Za sve Srbe. I Srbe u Bosni i Srbe u Srbiji i Srbe svuda gde se nalaze. A pošto sam ja Srbin, naravno da govorim "mi". A kad kritikujem određene stavove, onda govorim "vi". A na pitanju mira koje je bilo od najvećeg značaja za sve Srbe, naravno da govorim "mi" jer jesam Srbin. Evo, molim vas, šta piše na ovoj strani. Šta piše na ovoj strani? Neću da citiram ponovo ovo što ste ...

SUDIJA MEJ: Ne, morate dozvoliti svedoku da odgovori na ono što vi kažete. Da li želite da dodate nešto onome što je rekao optuženi?

SVEDOK ZAFIROVIĆ: Ne, s obzirom da nije sadržano nikavo pitanje u tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Evo sad na sledećoj strani, ona nosi broj 021502191, ja se stalno osvrćem na argumente protiv plana da bih se založio za plan, pa kažem: "Mnogi su u nizu ovoga sa čim se ne mogu apsolutno da složim. Mnogi su se zalagali za odbacivanje plana, naglašavali da je nametnut rat da bi se odbranili". Naglašavali da je rat nametnut da bi se odbranili. Ko to osporava? Svakako da je nametnut srpskom narodu da se brani. I ko je uopšte dovodio to u pitanje da je rat nametnut? Ali šta je drugo srpski narod učinio nego da bi se odbranio? Da se nije odbranio, ne bini bilo ovog plana. U tome i jeste stvar. Prema tome, govorim onda eksplicitno, kaže to je onda argument u suprotnom pravcu, da se taj plan prihvati. I tu piše, znači...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, čekajte. Čekajte malo. Svedok mora imati priliku da odgovori na ovo što ste rekli ukoliko želi. Izvolite, gospodine Zafirović, ako želite da odgovorite.

SVEDOK ZAFIROVIĆ: Ne, zaista nemam šta da kažem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A to je deo inserta o kome govorim, a onda kažem upravo da potvrdim ono što ste vi sad otvorili kao pitanje što ja govorim o miru u prvom licu množine jer je mir interes za sve Srbe: "Ili ćemo uz nerazumne žrtve, postavlja se pitanje ko ima pravo na nerazumne žrtve, na ogromne žrtve i zato nije pitanje koje je ovde takođe postavljeno da li ćemo brže ili sporije umirati, jer su ljudi koji su govorili protiv plana govorili da je to plan za umiranje, to nije pitanje, pitanje je da li umirati ili živeti, a život je mir". To vam tu piše, prema tome, potpuno je jasno zašto, ja mislim i danas, svako za sve Srbe, smatram da je vrhovni interes i tada i danas bio mir. I naravno da se to onda odnosi i na Srbe u Srbiji i na Srbe u Republici Srpskoj i tako dalje. Neću dalje da ulazim sad u ove ekonomske i tako dalje, samo ću da kažem i ovo kad onda se obraćam sa vi: "Na kraju da vam kažem, nemojte nam govoriti da se osećate napuštenim, jer to što mi insistiramo da oni prihvate plan neki su govorili, onda nas vi, znači, mi se osećamo napušteni, vi nas ne podržavate. Nemojte govoriti da se osećate napušteni, nama koji smo za sve ovo vreme brinuli sve vaše brige. Srbija je pomagala svim svojim snagama, svim svojim mogućnostima po cenu ogromnog lišavanja desetmilionske Srbije. I dalje ćemo vas pomagati, što nije sporno, ali nemojte nam govoriti da se osećate napuštenim jer to nije korektno". A onda je, pošto je tu prekinuto jer tu su istrgnute dve strane, ima na engleskom, na strani koja je 0204 se završava kraj tog govora: "Treba odlučiti o razumnom ili nerazumnom putu kojim će se postići cilj. Ja ne smatram da bilo ko o tome treba uveravati ovu Skupštinu, jer smatram da je mir razuman put. S druge strane, samo zločini protiv Srba mogu se činiti pod sloganom da Srbi ne žele mir. Ja smatram da se to mora uzeti u razmatranje. Zato smatram da sada kada je otvoren put prema miru, ne možete svojim ljudima objasniti masovnije brutalnosti nego ono što se dogodilo tokom rata do sada. Ne možete to objasniti ni ljudima u Republici Srpskoj ni ljudima u Srbiji. I, na kraju, želim vam reći i pozivam vas da se setite ovoga. Apelujem na vas, sve treba žrtvovati za narod osim samog naroda. Ne možete žrtvovati narod i nemate nikakvog prava da to učinite. Ni kao ova skupština ni kao bilo što drugo". Tako da je ovo iseckano na parčiće i valjda

se jasno vidi da je poenta i centralno pitanje isključivo mir i da zbog toga kako vi kažete ...

SUDIJA MEJ: Vreme je da svedok dobije priliku da odgovori. Samo trenutak, pa dajte priliku svedoku da odgovori. Vi ste pročitali veliki deo pismenog materijala. Svedok sada mora dobiti priliku da odgovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovo sam ja dobio od vas sinoć, čitam vam iz vašeg dokumenta.

SUDIJA MEJ: Da, shvatili smo to, ali sada pustite svedoka da odgovori. Niste ovde sami, gospodine. Želite li nešto da dodate ovome ili ne? Na vama je, gospodine Zafirović, da li želite nešto da kažete, ako želite imate priliku da to sada uradite.

SVEDOK ZAFIROVIĆ: Ne, ja zaista nemam šta da kažem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja ću nastojati da ubrzam, gospodine Mej, koliko god to mogu. Gospodine Zafiroviću, ja sam dobio ovu vašu izjavu, pretpostavljam da je znate dobro pošto je vaša.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, nakon što ste pročitali tako veliki deo vašeg govora, mislim da ste morali svedoku da postavite neko konkretno pitanje kako biste jasno dali do znanja ono što želite reći. A meni se, dakle, čini da ste vi želeli da promovirate mir u tom govoru i svedok sada ništa nije rekao jer mu sada niste postavili konkretno pitanje o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, nisam završio rečenicu jer me je, po običaju, gospodin Mej prekinuo. Svedok je objasnio da je taj insert pustio zato što ja govorim u prvom licu množine i govorim "mi", što on iznosi kao dokaz kako je sam rekao da nije tačno to što tvrdimo da Srbija nije u ratu. Ja govorim mi, međutim ja ovde, čitajući te inserte govora dokazujem da govorim "mi" zato što je mir u interesu svih Srba i čak to i kažem u govoru. I Srbi u Republici Srpskoj i Srbi u Srbiji. "Nikome ne možete objasniti, ni Srbima u Republici Srpskoj ni Srbima u Srbiji ako odbacite mir". I govorim "mi" zato što je mir interes svih Srba i zato što sam ja Srbin. I to je potpuno jasno.

SUDIJA ROBINSON: Možete da nastavite sa ispitivanjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Zafiroviću, ja ću vam citirati deo vaše izjave, pretpostavljam da se sa svojom izjavom slažete jer ste je sami dali, a profesionalno ste nastojali da to što bolje pokrijete. Kažete na kraju svoje izjave, možete da okrenete poslednju stranu, to je na mom ovom primerku koji imam, strana 8, na srpskom jeziku: “Što se tiče zločina, moje profesionalno mišljenje je da je rukovodstvo Republike Srpske, Krajišnik, Plavšić, a posebno Karadžić znalo za njih, ali da nije učinilo ništa da ih zaustavi. Po mojoj proceni, najveći broj zločina u Hrvatskoj i Bosni počinili su lokalni ljudi protiv svojih komšija. Rukovodstvo Republike Srpske je samo stajalo po strani i dozvolilo je da lokalni ljudi čine zločine. Oni nisu učinili ništa da ih u tome spreče. Ovo mišljenje je zasnovano na mojim brojnim razgovorima sa vođama, vojnicima, ljudima na mojim putovanjima, kao novinara kroz Bosnu”. Dakle, gospodine Zafiroviću, vi ste objasnili nešto šta pretpostavljam da ćete se složiti pa mi odgovoriti da ili ne, upravo ovo vaše objašnjenje definiše nešto što se zove građanski rat, je li tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, ja u potpunosti stojim iza izjave koju sam dao iz dela koja je optuženi pročitao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto pominjete ovde samo Krajišnika, Plavšić i Karadžića, znači samo srpske lidere u Bosni, a govorite o jednoj pojavi da su zločini počinjeni uglavnom među komšijama i tako dalje, pretpostavljam da ste pratili i zločine počinjene nad Srbima, takođe među komšijama neposredno ili među raznim formacijama za koje ste, pretpostavljam, čuli pokrivajući rat u Bosni sve vreme, je li tako, gospodine Zafiroviću?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, kao novinar izveštavao sam o svim događajima, uključujući i zločine počinjene nad Srbima kao i zločine počinjene nad nesrpskim stanovništvom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, da li ste onda, imajući u vidu da ste razgovarali sa funkcionerima Republike Srpske, pominjete vojnike i oficire i tako dalje, imali saznanja o formacijama kao što su Zelene beretke, Patriotska liga, Narodna vojska Bosne i Hercegovine, Armija Bosne i Hercegovine, kako se zvala, razne paravojne formacije, formacije mudžahedina o kojima ste, verovatno imali priliku da vidite i video reportažu, o smotri koju vrši Alija Izetbegović sa jedinicama s mudžahedinima i tako dalje. Šta su vaša saznanja o tome, gospodine Zafiroviću?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Imao sam saznanja o postojanju Patriotske lige, postojanju vojske, Armije Bosne i Hercegovine, ali u tom periodu znanje o mudžahedinskim jedinicama nisam imao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste stekli znanja o jedinicama mudžahedina i raznih drugih terorista koji su sada postali popularni posle 11. septembra?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: O mudžahedinskim jedinicama saznanja sam dobio tek nakon završetka rata i potpisivanja Dejtonskog sporazuma (Dayton Accord).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, da li ta vaša saznanja koja ste dobili daju mogućnost, šta po tim saznanjima čini otprilike broj tih ratnika koji su po Bosni ratovali, sekli glave i punili njima sanduke municije i slikali se s njima i činili sve te druge stvari, koliko je hiljada mudžahedina bilo u Bosni i Hercegovini po vašem mišljenju?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, na ovo pitanje, zaista ne mogu dati precizan odgovor, s obzirom, kao što sam već rekao, o tome sam saznao iz medija po završetku rata. I nemam precizne informacije o tim ljudima i o tome koliko ih je bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, koje informacije imate o snagama u Bosni i Hercegovini za vreme kada ste vi pokrivali, sami kažete rat u Bosni i Hercegovini o formacijama koje su ratovala protiv Srba? Koja saznanja imate?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Prema onome što mogu reći, znao sam za postojanje Patriotske lige, znao sam za postojanje Zelenih beretki i znao sam za postojanje Armije Bosne i Hercegovine. Tačan broj pripadnika tih formacija nisam imao, ali u poređenju sa brojem tih pripadnika Vojske Republike Srpske, radilo se o znatno manjim i slabije naoružanim formacijama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde ste vi to ustanovili da se radilo o znatno manjim, ovde je prilično jasno iznošeno mišljenje, a nadam se da je vama kao novinaru poznato da su upravo strahovi, a ovde su čak i neki svedoci svedočili, rukovodstva Republike Srpske bili bazirani na tome što su muslimanske snage mnogo brojnije. I što su oni zbog toga to uzimali kao argument čak i sa nekim predstavnicima UNPROFOR-a koji su ovde svedočili, da ne mogu da povuku artiljeriju jer će brojčano nadmoćnije muslimanske sna-

ge onda da izvrše masakr nad srpskim područjima koje su oni štitali. Otkud vam ideja da su bili malobrojniji pripadnici Armije Bosne i Hercegovine?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, ja stojim iza onoga što sam rekao, a to je da su u početku rata a i dobrim delom rata, jedinice pod komandom vlade u Sarajevu bile malobrojnije i drastično lošije naoružane od jedinica Vojske Republike Srpske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste vi obilazili ...

SUDIJA MEJ: Sada ćemo napraviti pauzu. Molim svedoka da ni sa kime ne razgovara sve dok se njegovo svedočenje ne privede kraju. Gospodine Milošević, imate još 25 minuta za vaše unakrsno ispitivanje. Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pre nego što nastavim, ja zahtevam da mi date nešto više vremena jer vi, za svedoka 92bis koji uopšte uživo ne svedoči mi dajete jedan sat, a dali ste mi i jedan sat za gospodina Zafirovića koji je i uživo svedočio skoro sat.

SUDIJA MEJ: Razmotrićemo to.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Morali smo da donesemo odluku o tom pitanju i sad smo odlučili da ćemo vam dati još 10 minuta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da pokušam bar da pređem preko nekoliko još pitanja. Gospodine Zafiroviću, vi ste pomenuli pregovore u Ženevi koje ste pokrivali, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tamo su pregovarale tri delegacije. Na čelu srpske delegacije je bi Karadžić, na čelu Hrvata Mate Boban i na čelu muslimanske Alija Izetbegović, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A što se tiče mog prisustva, prisustva gospodina Bulatovića, prisustva gospodina Tuđmana, mi smo dolazili isključivo na poziv Sajrusa Vensa (Cyrus Vance) i Dejvida Ovena (David Owen). Pretpostavljam da vam je to poznato, a kasnije na poziv Dejvida Ovena i Tornvalda Stoltenberga (Thorvald Stoltenberg), a da je Vens posle upravo ovoga o čemu smo govorili 1993. godine, napustio, pa posle njega imenovan Tornvald Stoltenberg, sećate li se toga?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Odgovor je potvrđan, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da su nas pozivali da prisustvujemo tim njihovim pregovorima upravo da bismo pomogli da dođe do sporazuma između ove tri delegacije koje su pregovarale? Dakle, delegacije Republike Srpske, delegacije Herceg Bosne, u to vreme Hrvatske Republike Herceg Bosne i delegacije Alije Izetbegovića, muslimanske delegacije.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Mogu odgovoriti potvrdno na ovo što ste rekli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da smo u tim prilikama i u kontaktu sa tim delegacijama i na tim plenarnim sednicama, upravo mi nastojali, uostalom to je ovde govorio i Dejvid Oven, a nadam se da će biti prilike i za Tornvalda Stoltenberga, da doprinesemo da se što pre dođe do mira?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: To je bila ideja vaših dolazaka kako su je predsednici predstavili, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hvala vam, neću onda više da o tome bilo šta govorim, vratiću se sad na vašu izjavu. Vi ste radili za list "Vreme", je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja sam bio saradnik lista "Vreme", ne stalno zaposlen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde su svedočile vaše kolege, Dulović i Anastasijević, njih poznajete, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, poznajem ih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako objašnjavate činjenicu da tri novinara koja se ovde pojavljuju, sva tri rade u "Vremenu"?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, kao što sam optuženom već rekao, ja nikada nisam bio zaposlen u nedeljniku "Vreme", nego sam povremeno pisao tekstove za taj list.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Na drugoj strani vaše izjave govorite kako ste redovni vojni rok služili 1990. - 1991. godine i kako ste kasnije postali rezervista, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Redovni vojni rok sam služio 1985. - 1986. godine, a posle sam postao rezervista.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A posle ste postali rezervista. A da li ste vi bili pozvani u rezervu, odnosno mobilisani 1991. godine?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Odgovor je potvrđan, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jeste li samovoljno napustili tada JNA ili vam je prošao rok za koji ste bili mobilisani?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne, doživio sam povredu leđa i bio prebačen u bolnicu, a nakon toga bio i otpušten iz roka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a onda ste tek u stvari krenuli sa svojim novinarskim radom i pokrivanjem ovih ratnih događaja, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne, pre nego što sam bio mobilisan već sam pokrivao događaje u Istočnoj Slavoniji i nakon povratka sa ratišta nastavio da pokrивam događaje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U drugom pasusu vidim da izjavljujete kako nikad niste bili član Srpske demokratske stranke, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, nikada nisam bio član Srpske demokratske stranke, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ne razumem zašto to naglašavate u izjavi, da li su vas to pitali istražitelji ili ste sami osetili potrebu da to navedete?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne, to pitanje mi je postavila istražiteljka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste ikad bili član neke druge političke partije?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Odgovor je potvrđan, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koje?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Demokratske stranke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ovde govorite, pošto kažete da ste bili član Demokratske stranke, vi ovde u svojoj izjavi pominjete Mauzera. Govorite o Bijeljini, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je l' vam poznato da je i on član te vaše stranke? Odnosno bio, pošto više nije živ?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čak je tamo negde sredinom devedesetih bio šef Demokratske stranke za Bosnu i Hercegovinu, je l' tako? .

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu to potvrditi zato što zaista nemam tu informaciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pošto ste govorili o ovim raznim paravojnim formacijama, pretpostavljam da se dobro sećate da se rukovodstvo Srbije i ja lično zalagalo za podršku JNA? Da li se sećate toga?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da. Postojala je deklarativna podrška JNA.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da su paravojne formacije uglavnom formirale razne opzicione stranke, je l' tako? Počev od SPO Srpske garde pa eto do te Mauzerove Srpske garde koja se tako zvala u Bijeljini, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja mogu potvrditi ovo što je optuženi rekao u vezi Srpskog pokreta obnove, a za Srpsku gardu Mauzerovu, zaista nemam podatke da je formirana kao partijska paravojska.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, ta se jedinica koju je on imao u Bijeljini tada, u vreme o kome vi govorite, u Bijeljini i zvala Srpska garda, o tome čak ima napisa u novinama, čini mi se čak i u vašem listu. Onda je kasnije tek dobila, koliko su moji saradnici tek prikupili podataka, naziv "Panteri"

po njihovom komandantu koji je poginuo, a koji se zvao Pantelić. Ali u vreme o kome vi svedočite, ona se zvala Srpska garda, ta Mauzerova jedinica, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Prema podacima koje sam ja dobio od pokojnog Mauzera radilo se o kombinovanoj jedinici teritorijale odbrane formirane od kriznog štaba u Bijeljini, a kasniji naziv "Panteri" dobijen je kada je jedinica pripojena redovnom sastavu Vojske Republike Srpske na čijem je čelu bio general Ratko Mladić.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi, takođe, kad govorite o Mauzeru, kažete da kad je bio ministar unutrašnjih poslova Republike Srpske. To ste verovatno, nadam se otkrili da to nije tačno. Nikad nije bio ministar unutrašnjih poslova Republike Srpske.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Potvrđujem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govoreći o tome što je bilo u Bijeljini, ja vam skrećem pažnju na vašu izjavu na strani 4, drugi pasus ili ako računate i preneti pasus onda bi to bio treći pasus, kažete: "Meni je izgledalo da je Mauzer osoba koja ima najviše kontrole nad paravojnim snagama koje su zauzele Bijeljину". I poslednja rečenica u istom pasusu: "Mislim da je Mauzer bio najodgovorniji za ubijanje i uništavanje u Bijeljini". Je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, tako piše.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da je on čak dao i novac Arkanu da dođe i da pomogne njihovim snagama u vezi sa Bijeljinom? **SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR:** Ne, taj podatak mi nije poznat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li vam je poznata izjava Mauzera iz tog vremena u Bijeljini, ne tvrdim sigurno da je iz vašeg lista ali u jednom od beogradskih listova, čini mi se baš u vašem listu tada u "Vremenu", samo u to nisam siguran, kad kaže, kad ga intervjuiše novinar o događajima, on onda kaže: "Evo, sad smo sredili ove, a kad njih završimo onda ćemo da pređemo Drinu da sredimo komuniste". Sećate li se te njegove izjave?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Samo površno, ne bih mogao da je komentarišem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate otprilike takvog stava?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, i Muzer i oni oko njega su bili u svakom slučaju protiv vlasti u Srbiji, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Na to pitanje ne mogu da odgovorim zato što nemam precizan podatak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ako nemate precizan podatak onda neću da vas o tome dalje pitam. Vi ste pominjali jednog oficira JNA. Gospodin Grum je rekao da njegovo ime ne bi trebalo da se pominje da ne bi bio ugrožen . ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ...

TUŽILAC GRUM: Časni Sude ...

SUDIJA MEJ: Ovo ide van okvira onoga o čemu smemo da govorimo, prema tome, treba da pređemo na privatnu sednicu.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, molim vas da pitate svedoka da li ono šta je izneo do sada može da ugrozi identitet te osobe?

SUDIJA MEJ: U redu. Idemo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Prešli smo na javnu sednicu.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, aprila 1992. godine bili ste u Sarajevu kad kažete da je počeo rat, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Odgovor je potvrđan, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Međutim, na istoj strani, u istom pasusu govorite o pucnjima koji se čuju u pozadini jedne od vaših traka i tvrdite kako je to bilo za vreme opsade iz februara 1992. godine. Jeste li tako izjavili?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Odgovor je potvrđan. Ja sam oba puta bio u Sarajevu. I u februaru ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Razumem, ali šta se to događalo u februaru? Za mene ja to novo, o kakvim pucnjevima je bilo reči u februaru u Sarajevu 1992. godine?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, ako moguda podsetim optuženog, radi se o blokadi Sarajeva od strane srpskih civila ili paravojnih formacija, nije do kraja utvrđeno, Sarajevo je bilo oko 10 do 12 sati potpuno blokirano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nekoliko sati je bilo blokirano Sarajevo znači u februaru?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, formalni razlog za blokadu je bilo pucanje na Baš čaršiji i ubistvo jednog srpskog svata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro kad govorite o pucnjevima koji se čuju u pozadini trake, na osnovu čega verujete da se tu radi o Srbima i ko je to uopšte pucao?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, ja sam bio prisutan i traka koja je snimljena, je snimljena lično od moje strane, grupa civila je krenula ka jednoj od barikada, otprilike 600 metara udaljenoj od hotela "Holiday in", u centru Sarajeva, na toj barikadi su se nalazili pripadnici srpskih snaga ili jedinica, ja ne znam kako da ih opišem, koji su u trenutku kada su im se civili približili otvorili vatru u vazduh.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tada niko nije poginuo, nisu pucali u njih, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne, nisu direktno pucali u masu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A barikada je podignuta kao reakcija na ubistvo Srbina za vreme one svadbe na Baš čaršiji, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, to je bilo formalno obrazloženje za blokadu Sarajeva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta je bilo stvarno obrazloženje ako to smatrate formalnim, mislim ubiju Srbina posle tih političkih događaja, Srbi se uznemire zbog toga, jer smatraju, evo, sad su počeli evo i da nas ubijaju i smatraju da treba da preduzmu nešto u samoodbrani.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, ovde se radi o spekulaciji, ja ne bih želeo da odgovaram i da na bilo koji način spekuliram.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ko je prvi izveo te tenzije, da li vam je poznato? Jesu Srbi ili Muslimani?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu precizno odgovoriti. Situacija je bila pod izuzetnim tenzijama i pre tog događaja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, 4. aprila ste bili u Bijeljini. Plavšićka i Abdić su došli u svojstvu članova Predsedništva je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, to sam već malopre istakao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li pretpostavljate ili znate da ih je neko ovlastio da dođu, tad je predsednik Predsedništva bio Alija Izetbegović, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Odgovor je potvrđan, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Oni su došli u ime Predsedništva i to tamo gde je izbio međunacionalni sukob između Srba i Muslimana, došli su članovi Predsedništva, jedan Srbin, odnosno, Srkinja i jedan Musliman, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Odgovor je potvrđan, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pretpostavljam da je u pitanju bila dobra namera da se taj sukob koji se desio između Srba i Muslimana u Bijeljini, članovi Predsedništva, Srkinja i Musliman na neki način smire, razreše i tako dalje.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Na to sam već dao odgovor u prvom delu svedočenja i odgovor je da, to je bio glavni cilj dolaska gospođe Plavšić i gospodina Abdića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su oni uspeali da smire tu situaciju, koliko moji podaci govore, sve je to trajalo veoma kratko u Bijeljini, a posle toga je situacija smirena i nije bilo nikavih incidenata? Je li to i vaše iskustvo i vaše saznanje ili ne?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: U tom trenutku kada su gospođa Plavšić i gospodin Abdić bili u Bijeljini, situacija se zaista smirila, ali su dodatne tenzije ostale u selu, u neposrednoj blizini Bijeljine, po imenu Janja koje je bilo naseljeno većinskim muslimanskim stanovništvom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čak je blago rečeno većinskim muslimanskim stanovništvom, čak bih rekao potpun muslimanskim stanovništvom, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Mogao bih se složiti sa optuženim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ja znam, nije bilo nikakvih sukoba niti je neko stradao u Janji. Ili vi imate možda neke druge podatke?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Prema mojim podacima, nije bilo poginulih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi ste ovde opisali svađu između Arkana i Abdića i kako je Arkan optuživao, kako sam video u jednom od ovih, u jednom od ovih transkripata koji su mi juče dostavljeni, optuživao Hrvate, međutim, koliko ja vidim iz samog transkripta, Arkan nije govorio o Hrvatima nego je govorio o ustašama, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: To je termin koji je Ražnatović koristio, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, pretpostavljam da i vi pravite, kao i svako drugi razliku između Hrvata i ustaša. Ja mislim ne govori o pogrdnom odnosu prema narodu, nego da je upotrebljena reč ustaše zbog iskustva koje je poznato i vama i meni, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ustaški pokret je postojao u Drugom svetskom ratu, a mislim da to nije tema mog svedočenja i ja zaista ne bih želeo da odgovorim na ovo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam se osvrnuo na njega samo zato što se to ovde tretira kao pogrdan izraz za Hrvate, što nije tačno. Pretpostavljam da ćete se sa tim složiti. Niko ne upotrebljava za Hrvate izraz "ustaše".

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja zaista ne mogu da odgovorim na šta je gospodin Ražnatović, kada je rekao reč "ustaše", pod tim podrazumevao, da li Hrvate ili pripadnike ustaškog pokreta iz Drugog svetskog rata, ja zaista ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi kažete da ste bili na sastanku, pa ste posle toga izbačeni sa sastanka. Nije mi jasno na koji način je to urađeno, jer koliko sam video u vašoj izjavi, kad su vas otkrili, vi kažete, to vam

je na strani 4 u prenetom pasusu, na samom početku, "proterali, izbacili su me napolje, ispitivao me Ljubiša Savić zvani Mauzer, maltretirao" i tako dalje ovde ste maločas rekli da kad vas je video, zamolio vas je, upotreбили ste baš tu reč, zato sam je i zapisao, zamolio da izađete napolje. Dakle, je li vas neko maltretirao ili nije?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja sam imao jednu žučniju raspravu sa Ljubišom Savićem Mauzerom tokom mog boravka u Bijeljini. Nakon završetka tog sastanka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali u to vreme, ta ukupna atmosfera, ne čini mi se da je bila takva da bi neko maltretirao nekog novinara. Je li vas neko maltretirao?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Novinari nisu, prema mom slobodnom mišljenju bili mnogo dobrodošli tog dana u Bijeljini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je već njihova stvar, ali da li vas je neko maltretirao, to sam vas pitao?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Fizički ne, verbalno da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete da je posle razgovora vama bio zabranjen ulazak na teritoriju Republike Srpske u trajanju od četiri meseca, je li tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja bih samo molio da optuženi kaže na osnovu kog razgovora, da precizira pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Iz tog pasusa koji sam vam malopre citirao, kažete nakon RS, to znači, "Republika Srpska mi je četiri meseca zabranila ulazak tokom 1992. godine". Da li je to nakon tog vašeg boravka u Bijeljini, jer to kažete u jednoj istoj misli koja je sadržana u istom pasusu, pa se pretpostavlja da znate na šta mislim?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne, to se nije desilo odmah nakon Bijeljine, to se desilo odmah u kasnijim mesecima 1992. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, nije bilo povezano sa Bijeljinom?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne, odgovor je ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pominjali ste ljude na teritoriji Srbije koje ste videli, kažete helikopteri, 110 ljudi i tako dalje, to su pretpostavljam ljudi koji su čuvali granicu ako je reč o policiji Republike Srbije. Niko iz Republike Srbije osim ove grupe koju je platio Mauzer, Arkanove, nije učestvovao u Bijeljini. Je l' vam to poznato?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Mogu potvrditi da nikoga od pripadnika MUP-a Srbije zaista tog dana u Bijeljini nisam video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je jasno iz ovog video snimka koji je prikazan, i iz ukupnog ponašanja, pošto je ta delegacija došla, sukob je bio između Muslimana i Srba, da se JNA nije ni u kom pogledu mešala u taj sukob, jednostavno su se informisali o čemu se radi i sukob je smiren i prestali su, kako bih rekao, spustile se tenzije, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Na to pitanje sam već odgovorio, ali ponoviću, da, JNA se nije mešala u sukob.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Inače, u toj kasarni JNA je bila samo jedna mala grupa vojnika koji su imali neke logističke zadatke, to nije bila nikakva jedinica ozbiljnija JNA, je l' tako, u Bijeljini?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu potvrditi to s obzirom da novinarima nije bio dozvoljen ulazak u kasarnu Jugoslovenske narodne armije u Bjeljini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vi kažete ovde, na strani 4 u pretposlednjem pasusu: "Nije mi bilo dozvoljeno da posetim kasarnu JNA gde je, kako sam čuo, JNA zbrinula izbeglice".

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Odgovor je potvrđan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znae da se JNA pobrinula da zbrine ljude koji su se sklonili u kasarne od eventualnih opasnosti od kojih su strahovali, je l' tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Odgovor je potvrđan, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, iz ovoga, ako možemo da u celini vidimo, to što se dešavalo u Bijeljini s obzirom da ste to i sami govorili da je u tome imao glavnu ulogu Mauzer i njegova jedinica, u to vreme se zvala Srpska garda, da je tu bio i Arkan, po svedočenju nekih ljudi koji su ovde svedočili, on je imao dvadesetak ljudi sa sobom, vi kažete da ih je imao

šezdesetak, pa ja zaista ne znam, pa vas molim da se prisetite koliko je bilo tih ljudi u jedinici Željka Ražnatovića tada u Bijeljini?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja bih, gospodine sudija, ostao pri svojoj izjavi da ih je bilo oko šezdesetak. S obzirom na način rasporeda u gradu, ja ih nisam brojao, ali stekao se utisak da ih je bilo šezdesetak. Oko šezdeset.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I sada, dakle sami ste rekli, nema niko iz policije Srbije, JNA se tu ponašala neutralno, na strani 4, u šestom pasusu tvrdite da su Plavšićeva koja je inače došla sa Abdićem da smiri situaciju, Plavšićeva, Karadžić i Krajišnik zajedno sa mnom isplanirali taj sukob u Bijeljini. Sad mi objasnite, odakle vam takva tvrdnja?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Kad bi se moglo da mi se kaže gde je taj izvor, ja je ne mogu naći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sad ću da ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Ako mogu da pomognem, četvrta stranica, zadnja rečenica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Po mom profesionalnom mišljenju, Karadžić, Mladić i Plavšić su znali za ove događaje i učesvovali su u planiranju zajedno sa Miloševićem." Ne čini li vam se to ovako, prilično apsurdna tvrdnja?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Moram reći, gospodo sudije, da sam ja izjavu dao na engleskom jeziku, koji nije moj maternji jezik i da su neki od delova možda pogrešno interpretirani tako da sam ja na to skrenuo pažnju Tužilaštvu da neki od delova nisu pažljivo preneti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Onda možemo da to skinemo s dnevnog reda. A recite mi, molim vas, objasnite mi ovaj pasus na strani 5 koji mi se isto tako čini prilično nelogičan, možda je u pitanju prevod a možda nešto drugo, evo, pročitacu vam ga u celini, ima svega četiri i po reda. Pretposlednji pasus, kažete: "Milošević i Krajišnik su bili veoma bliski". Tačka. "Sećam se kad sam jednom prilikom pitao Krajišnika zašto je u Beogradu. Rekao je da treba da razgovara sa ministrom unutrašnjih poslova. Razgovarao je s ministrom i brzo je napustio Beograd. Ovo je bilo neuobičajeno jer Vlada u Beogradu nije najavila ovu posetu medijima, ja sam slučajno naišao na Krajišnika." Sad mi objasnite otkud vam iz ovoga što ste ga sreli, što je

išao da, kako je vama reko da se sretne sa ministrom inostranih poslova vi ustanovljavate kako smo Krajišnik i ja bili veoma bliski?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, ja sam okolnosti pod kojima sam sreo gospodina Krajišnika već objasnio, a što se tiče prve rečenice, mogu reći da prema izvorima koje sam kao novinar imao, bliskim gospodinu Krajišniku, od koga sam dobio informaciju o bliskosti optuženog sa gospodinom Krajišnikom. Rečenica je očigledno tako sastavljena s obzirom da sama izjava ne odražava dužinu razgovora koje sam ja sa istražiteljima obavio. Ja stojim iza te rečenice.

SUDIJA MEJ: Imate još dva minuta, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, to je zaista, to je zaista, samo želim da raščistim neka pitanja za koja takođe mislim da. Vi kažete u poslednjem pasusu...

SUDIJA MEJ: Jedna stvar izgleda da nije prevedena, ja sam rekao da optuženi ima još dva minuta na raspolaganju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kažete: "Sećam se da su se vođe Republike Srpske sastale u maju 1993. godine na Jahorini", to je ova Skupština iz koje smo citirali, "skupština je odbila ponuđene mirovne planove, sećam se da Plavšić nije bila prisutna". Pa, ako ste bili na toj skupštini kao što tvrdite, da li je moguće da možete da kažete da Biljana Plavšić nije bila prisutna na toj sednici?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, ovde je očigledno u pitanju jedan veliki nespornost, a tekst koji ispred sebe optuženi ima je prvobitna verzija moje izjave u kojoj sam ja posle stavio korekciju za prisustvo gospođe Plavšić, s obzirom da je pre početka same sednice došlo do malog skandala između optuženog i gospođe Plavšić. Naravno ja znam da je gospođa Plavšić bila u hotelu "Rajska dolina".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo sam želeo da ustanovim da je ovo, dakle netačna tvrdnja ali vi je objašnjavate kao grešku. Dobro, još samo jedno pitanje koje mi se čini kao veoma bitno, na šestoj strani kažete: "Što se tiče postojanja koncentracionih logora u Republici Srpskoj, sećam se da sam o tome pitao Plavšićevu i Karadžića. Karadžić je odgovorio da ne zna za postojanje logora i rekao je da će to ispitati". Ovo je prvi put da vidim da

neko svedoči ono isto što je Karadžić rekao meni, što sam ja i tvrdio, da sam od njih dobio uveravanja da nema nikakvih koncentracionih logora. Dakle, i vama je to isto rekao. Kad ste ga to pitali, molim vas, u vezi s logorima, a on vam rekao da ne zna?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja zaista ne mogu da kažem tačan datum, ali mislim da se radilo o kraju 1993. godine ili početku 1994. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da je nešto znao o tome, morao bi bar u to vreme da nešto o tome zna. 1993. i 1994. godina.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja sam pitanje gospodinu Karadžiću postavio u intervjuu i on mi je dao takav odgovor. To je sve što ja mogu da kažem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E, sada me interesuje nešto što zaista prvi put srećem ovde, do sad nisam ni od koga čuo takvu tvrdnju, odnosi se na Karadžića i Krajišnika, kažete na strani 6, u prvom pasusu: "Moje profesionalno mišljenje je da su Krajišnik i Karadžić koristili svoje položaje radi lične dobiti. Oni su takođe bili uključeni u nelegalne finansijske aktivnosti i pranje novca. Sva dobit je išla na njihove prekomorske račune. Sećam se priče koja je kružila u novinarskim krugovima o prodavanju Bosne. Pod ovim mislim na to da se bosanski ministar inostranih poslova, Silajdžić sastao sa Karadžićem u jednom mestu između i Pala i Sarajeva kako bi se nagodili, kako bi se nagodili oko podele", u zagradi, "prodaje određenih delova Bosne. Odlučili su da za otprilike milion do milion i 500.000 maraka Srbi prestanu s granatiranjem određenih gradova i da ostanu tamo gde su". Na osnovu čega možete jednu takvu ružnu stvar da kažete u vezi sa Karadžićem i da se sa Silajdžićem nalazio i dogovarao da prodaje delove Bosne za novac? Mislim, to je veoma teška kvalifikacija, da li zaista ste to rekli, da li imate bilo kakve osnove za jednu takvu tvrdnju?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, gospodo sudije, ja sam to rekao, opet se potkrala greška, ne radi se o Karadžiću, radi se o Krajišniku, sve ostalo što tu stoji sam ja rekao, a ta saznanja sam dobio iz razgovora sa brojnim izvorima, kako iz političkog rukovodstva Republike Srpske, tako i od nekih političara sa prostora Federacije Bosne i Hercegovine.

SUDIJA MEJ: Da, to je nešto više od vremena koje imate. Izvolite, gospodine Tapuškoviću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Zahvaljujem, časne sudije. Gospodine Zafiroviću, ja bih vas molio ako možete samo još par stvari da objasnite sudijama, a tiču se vašeg boravka u Ženevi, o tome ste u vašoj izjavi govorili i to se nalazi na strani 7 BHS, a engleska verzija, to je šesta strana, šesti pasus. Vi ste malopre tokom unakrsnog ispitivanja rekli da su u Ženevi boravile tri delegacije, jedna je bila srpska, nju je predvodio Karadžić, je li tako? Druga je bila muslimanska, nju je predvodio Izetbegović, je li tako? I treća hrvatska, koju je predvodio Mate Boban, je li tako?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Odgovor je potvrđan, da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A da su predstavnici Srbije i Hrvatske bili pozvani da učestvuju u tim razgovorima i pomognu koliko mogu. Ako bi sad mogli da objasnite ono što ste malopre kazali. Na pitanje tužioca Gruma, vi ste rekli da je Slobodan Milošević na pregovorima u Ženevi bio šef delegacije bosanskih Srba.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, takav se utisak uvek sticao kada je optuženi boravio u Ženevi, a kao što sam tokom svedočenja već pomenuo, bio je u redovnom kontaktu sa delegacijom Republike Srpske i u periodima kada nije boravio fizički u Ženevi. To mi je potvrđeno iz više izvora.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Samo mi recite da li je Slobodan Milošević u to vreme mogao da naredi bilo šta predstavnicima srpske strane na tim pregovorima, ili da u njihovo ime nešto preduzme protiv njihove volje? Da li je on tada to mogao?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Gospodo sudije, preme mom dubokom uverenju, optuženi je tada imao mogućnosti uticaja na odluke rukovodstva Republike Srpske.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam da li je bilo šta mogao da odluči u njihovo ime, to vas pitam, ili da im naredi?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Formalno, odluku je moralo da donese rukovodstvo Republike Srpske, a da li je mogao da im naredi, ja zaista nisam prisustvovao njihovim internim razgovorima i ne bih mogao da dam odgovor.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Vi ste ovde u vašoj izjavi rekli, decidirano, zvali su ga da se savetuju. Da li je to ono što je blisko pravom stanju stvari?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja stojim iza tog dele izjave da je postojala redovna komunikacija između optuženog i delegacije Republike Srpske u Ženevi.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pam valjda je to bila normalna stvar. Međutim, vi ste ovde upotreбили nešto što niste kazali u ranijoj izjavi, da je između njih, u komunikacijama, kad se neko obraćao Slobodanu Miloševiću, korišćen izraz "veliki tata" ili "šef".

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, radilo se o neformalnim razgovorima između članova delegacija, njihovih telohranitelja i nižih funkcionera koji su boravili u Ženevi, a koji su napominjem, optuženog oslovljavali sa tim nadimcima koje sam ja rekao.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To vi niste čuli, vi lično?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ne, ja sam to čuo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo šta ste kazali u vašoj izjavi ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja bih imao samo jednu primedbu, gospodine Mej. Pošto je možda to u prevodu, a ne verujem da gospodin Zafirović misli to tako. On je upotrebio izraz da su me oslovljavali, ali pretpostavljam da se nisu obraćali meni, jer nikad mi se niko nije tako obratio ...

SUDIJA MEJ: Niko nije rekao da su se ljudi vama tako obraćali. Rečeno je da su oni tako međusobno govorili. Tako sam barem ja to shvatio. Izvolite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ne bih se na tome dalje zadržavao, on je rekao da je sve to danas izjavio ovde, da je znao kroz kontakte sa pripadnicima njihove bezbednosti, sa telohraniteljima, ali ne i da je to lično čuo. No, ne bih se na to vraćao. Ima sledeći pasus ovu sadržinu. Vi ste danas ovde kazali da ste videli kad je Mladić izašao sa sastanka kod Miloševića, jeste tako rekli danas?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam video generala Mladića kako izlazi sa stepeništa iz zgrade Srbije.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A evo šta ste kazali, to je sedmi pasus na sedmoj strani, BHS: "Mladić je tajno došao sam u Beograd da razgovara sa Miloševićem. Tiho je ušao u zgradu srpskog Predsedništva. Nije bilo najave, nije bilo saopštenja za štampu, i mediji nisu bili obavешteni o poseti". Kako ćete sad ovde objasniti, da li je ovako bilo ili kako ste danas rekli?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Bilo je, gospodo sudije, upravo ovako kako ovde piše. Mladić je tiho ušao u zgradu srpskog Predsedništva, ja govorim o izlasku Ratka Mladića iz zgrade srpskog Predsedništva, a ne o ulasku. Mislim da sam to već u prethodnoj izjavi i pojasnio.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. I još samo sledeće. Danas ste ovde kazali da kada ste dolazili u Bijeljину, vi ste rekli da ste već na granici videli 60 arkanovaca, je l' tako? Naoružanih.

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Moram samo ispraviti, ne kada sam dolazio u Bijeljину, nego kada sam dva dana pre dolaska u Bijeljину krenuo put Bosne i Hercegovine i kada tog dana nisam stigao u Bijeljину.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Toga dana kad ste stigli ...

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Toga dana kad sam stigao, to je bio 4. april, nisam na granici video predstavnike Srpske dobrovoljačke garde, video sam ih u gradu Bijeljina.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I još samo sledeće. Rekli ste malo pre da je JNA bio zbrinula izbeglice toga dana. Da li su izbeglice koje su se zbrinule u kasarni JNA toga dana bili i Muslimani i Srbi?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Ja nemam precizne podatke, ali mogao bih reći da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I samo još to, da li je na ulicama, toga dana uopšte bilo vojnika JNA?

SVEDOK ZAFIROVIĆ – ODGOVOR: Na to pitanje sam već dao odgovor. Ne.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Hvala.

TUŽILAC GRUM: Nemam dodatnih pitanja, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Hvala.

SUDIJA KVON: Gospodine Zafirović sećate se kad su gospodin Arkan i gospodin Abdić u Bijeljini otišli na radio Bijeljino i održali jedan govor? I recite nam da li ste ih vi tamo pratili?

SVEDOK ZAFIROVIĆ: Da, ja sam bio sa grupom novinara koja je išla do radio Bijeljina.

SUDIJA KVON: Pitam se da li ste vi možda u mogućnosti da nam potvrdite, da li je Avdićev govor emitovan ili ne?

SVEDOK ZAFIROVIĆ: Mogu vam potvrditi da je prema svim mojim saznanjima zajedničko obraćanje i Fikreta Avdića i Željka Ražnatovića Arkana emitovano. To je bilo zajedničko obraćanje u kojem se pozivalo na smirivanje situacije.

SUDIJA KVON: Hvala.

SUDIJA MEJ: Gospodine Zafiroviću, time je vaše svedočenje završeno. Hvala vam što ste došli da svedočite. Sada možete da idete. Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Deo stvari ću morati da kažem na privatnoj sednici, ali pre toga bih se pozabavio nekim proceduralnim stvarima. Pripremio sam i neke beleške u vezi s tim, koje možda sadrže i neku grešku, ali smo ih ipak raspodelili jer će biti od pomoći. Biću kratak jer želim da još uvek privedemo kraju naš zadatak, a to je da oba svedoka završimo danas. Budući da je ovo još pomalo neformalan dokument ja se nisam odlučio da ga formalno uvedem u spis i molim da se dokument tretira od strane svih kao strogo poverljivi dokument, tako da nećemo morati da prelazimo na privatnu sednicu, jer nećemo morati da pominjemo imena koja se nalaze u dokumentu. Tačka broj 1, zahtev za bezbedan prolaz, sada se nalazi pred vama, ranije smo dostavili kopiju, a i zaveli u spis redovnim putem. Mi bismo molili da taj zahtev rešite danas, to bi bilo od velike pomoći zato jer će biti potreban sedmodnevni period za putovanje tog potencijalnog svedoka, a taj period ne može početi teći dok sva dokumentacija u vezi sa tim ne bude uredna. Paragraf 2. Već sam ranije pomenuo da će Pretresno veće možda da pomisli gledajući listu

svedoka da bi bilo od pomoći kad bi svi tačno znali i bili sigurni koji će svedoci biti pozvani, a koji ne. Ukoliko Pretresno veće bude smatralo da je dobra ideja da se unapred utvrdi strogi vremenski raspored, ja sam na ovom papiru već napisao za svakog svedoka šta smatramo koliko je maksimalno vreme koje će nam trebati za glavno ispitivanje. Usput rečeno, ovde gde stoji pod imenom Tunens (Reynaud Theunens) tri kroz četiri sata, to ne znači tri do četiri sata, nego tri četvrtine sata.

SUDIJA MEJ: Još jedna stvar, gospodine Najs. Ja moram da kažem, istina govorim u moje lično ime, da je teško odlučiti koji su svedoci možda važni, a koje vi želite da pozovete. I teško je o tome generalno odlučivati ukoliko nemamo neku konkretnu predstavu o tome o čemu će svaki svedok da govori.

TUŽILAC NAJS: Naravno, ja vidim u čemu je problem. To je pitanje dovođenja u ravnotežu različitih faktora. Svedoci sada vide imena svedoka i teme o kojima će svedoci govoriti i možda će Pretresno veće ipak odlučiti da postoji jedna globalna prednost ukoliko se osigura dolazak nekih svedoka, čak i ukoliko to bude značilo da se, da će se optuženi uputiti da se usredotoči na stvari u sukobu u unakrsnom ispitivanju. Ali, razumem taj problem. Zatim, tačke 3 i 4 i 5 su tačke koje se odnose na naše zahteve koji još nisu rešeni, posebno tačka 3 se odnosi na svedoke u vezi Prijedora, kao i tačka 4. Isto tako, vi ćete se verovatno setiti naše aplikacije i da smo mi želeli da pozovemo jednog svedoka, i objasnili smo zašto ga zovemo, ali sada nemamo vremena da ga pozovemo da govori o svemu o čemu treba da govori i sada ga zapravo ne trebamo zvati. Paragraf 6 se odnosi na presretnute razgovore i svedoke za autenticiranje. Mi smo već tražili da ukoliko budete skloni da odbijete taj zahtev da bismo mi želeli zatražiti pravo da vam se usmeno obratimo. Isto tako, želim da skrenem vašu pažnju da i sama glavna tužiteljica aktivno radi na tome. Mi još nismo dobili nikakav odgovor, međutim, mi smo relevantnim vlastima uputili jedan veoma direktan zahtev i želimo da to uzmete u obzir kad budete odlučivali o tom pitanju. Paragraf 7 odnosi se na projekat o logorima i zahtev da se neki dokumenti uvrste u spis bez potrebe da ponovo pozivamo neke svedoke. Paragraf 8, budući da je izjava po Pravilu 89(F) odbijena, što je sasvim razumljivo, budući da je kasno dostavljena želeo bih skrenuti vašu pažnju na činjenicu da ovaj svedok koji je trebao svedočiti u petak, dolazi u četvrtak, tako da nemamo mogućnosti da unapred pribavimo njegovu pisanu i potpisanu izjavu. Ja naravno ne želim da radne verzije previše cirkuliraju u predmetu ali mislim da bi ovom prili-

kom radna verzija mogla biti od pomoći jer bi u tom slučaju Pretresno veće znalo o čemu se radi. Molim vas da nam kažete kakav je vaš stav u vezi sa tim do kraja današnjeg dana. Paragraf 10 se odnosi na projekat presretnutih razgovora. To su razgovori iz Bosne i mi smo već poslali dokument koji identifikuje u rečenici ili dve o čemu se radi. Nadam se da će kompletna tablica biti dostupna sutra. Isto tako, sudija Kvon će želiti da zna da mi sad radimo na tom materijalu, da radimo normalno sa raznim elektronskim varijantama organizovanja materijala i, isto tako, daćemo dve kopije na papiru koje govore same za sebe. Prema tome videćemo na takvoj tablici da li je neki svedok odbijen zbog relevantnosti ili nekih tehničkih pitanja. Dokument koji se nalazi pred vama takođe sadrži i pitanje da li će onaj istražitelj biti dostupan za unakrsno ispitivanje. Ukoliko bude, mi ćemo tražiti da se njegovo ispitivanje ograniči samo na stvari koje se osporavaju u njegovoj izjavi. Broj 11 odnosi se na svedoke o kojima smo već govorili u paragrafu 1. Podsećam Pretresno veće da je to zapravo svedok koji bi želeo da ga Pretresno veće pozove. To je svedok čije tumačenje događaja nije istovetno tumačenju događaja koje ima Tužilaštvo, ali želimo da ga pozovemo da govori o jednoj velikoj količini dokumentata o kojoj može da govori. On bi o tome mogao vrlo kratko da govori, na primer, mogli bismo da napravimo tablicu u kojoj će biti ono što on ima da kaže, takođe i naše tumačenje događaja, odnosno, dokumenata kao što smo već uradili u našim uvodnim rečima. To su paragrafi 7 i 11.

SUDIJA KVON: Nisam vas shvatio. Na šta mislite kad kažete tablica sa tumačenjem Tužilaštva?

TUŽILAC NAJS: Da, budući da smo sada na otvorenoj sednici, moram da govorim ne baš sasvim jasno, ali dakle, dokumenti o kojima govorimo odnose se na razne sastanke i može da se dogodi da Tužilaštvo želi da kaže: ovi odlomci iz tih dokumenata koji se odnose na tu i tu temu, pokazuju da je rukovodstvo imalo tu i tu nameru. Prema tome, mi bismo tu tablicu organizovali na takav način da kažemo: ovo je tema, tom temom bavili su se na tim, tim i tim sastancima, na tim i tim stranicama. Mi iz toga izvlačimo zaključak takve i takve vrste i tražimo da ga Pretresno veće uzme u obzir. Svedok koji će artifikovati te dokumente možda će imati drugačije tumačenje. To smo već imali i ranije, svedoci su iznosili tumačenja koja nisu bila zadovoljavajuća za Tužilaštvo, međutim, iskazi takvih svedoka bili su generalno govoreći korisni. Isto tako, identifikovali smo i ustavnog eksperta. Na žalost, nemam ovde njegovo ime, ali mogu da kažem da se radi o jednom nemač-

kom akademiku, on radi u jednom hrvatskom institutu, ali nama se čini da je on sasvim pogodan. Njegov izveštaj će nam stići, ali činjenica je da ćemo njegov izveštaj imati tek 30 dana od završetka našeg izvođenja dokaza. I zato, u ovom trenutku njegovo ime nije na popisu svedoka. Zatim, stvari koje se tiču Kosova, to je paragraf 13, mi već dugo vremena radimo na tom projektu i rezultata toga trebao bi biti da ne prolazimo kroz razne dokumente nego ćemo imati jedan list papira na kojem će biti identifikovani razni smrtni slučajevi. I mislim da to takođe možemo zavesti u spis bez pozivanja svedoka. Mislim da ćemo vam to dostaviti do sledeće nedelje. Paragraf 14, takozvani "fill box", to su dokumenti predstavljeni u obliku tablice. Znamo da će to biti od koristi svima, imamo jedan za vas, jedan za amikuse i nadam se da ćemo to završiti do kraja januara. Isto tako, imamo i konačnu verziju kako mogu da se koriste dokumenti po Pravilu 98bis. Naša je namera da te dokumente konvertiramo u drugačiji format pre nego što počne izvođenje dokaza odbrane i da se onda dokumenti i dalje zavode u evidenciju na način sličan načinu koji ćemo koristiti u konačnoj tablici dokumenata. I to me dovodi do paragraf 15, a to je ponavljanje obećanja koje smo izneli već ranije, a to znači da pre nego počnemo da konvertiramo evidenciju materijala, da ćemo stranama i Pretresnom veću izneti kompjuterizovani i sortirani materijal koji nam stoji na raspolaganju kako bi pozvali i druge strane da iznesu svoje poglede o tome na koji način treba organizovati konačnu evidenciju dokaznog materijala.

SUDIJA KVON: Zaustavimo se malo ovde. Mi, naravno, radimo sami našu tablelu. Ali možda bi bilo dobro kad biste vi mogli da dostavite dokument koji se obično naziva *dramatis personae*. Znači to bi mogli zajedno da koristimo sa vašom evidencijom konačnog materijala.

TUŽILAC NAJS: Da, možemo to da uradimo. Mogu unapred da vam kažem po kojim kriterijumima želimo da sortiramo konačnu evidenciju dokaznog materijala, tako da mislim da je to sasvim u skladu sa praksom koju su usvojila i neka druga veća na ovome sudu. Ali, svakako ćemo da napravimo dokument u kome ćemo da navedemo neke od *dramatis personae*. Zatim, još dva paragrafa, 16 i 17. Sećate se pre nego što smo preuzeli grafikon, odnosno dijagram kao način identifikiranja svedoka, imali smo trodelnu tablicu svedoka u koju su bila navedena imena svedoka i naše namere kada bi oni trebali početi. Broj 2 takvog popisa su svedoci o kojima bi Pretresno veće verovatno htelo čuti. Mi smatramo, i uvek smo smatrali da vas treba obavestiti i o onim

svedocima kod kojih nam vreme nije ograničeno. I smatramo da ukoliko Pretresno veće iskoristi svoja ovlašćenja da samo pozove ove svedoke da će onda znati koji su svedoci na raspolaganju. Ja ću ovde pomenuti jednog konkretnog svedoka, gospodin Arija (Diego Arria), on je trenutno uklonjen sa spiska zato što nije sasvim izvesno hoćemo li imati vremena da ga pozovemo ili ne. Dakle, ovo je svedok koji bi mogao biti interesantan za Pretresno veće. On je pripremio jedan obimni istorijat o vodećim članovima grupe Nesvrstanih (The Non-Allied Movement) u Ujedinjenim nacijama (United Nations) u to vreme. Njegov izveštaj pokriva i pitanje da li je bilo predvidljivo da li će doći do Srebrenice i do masakra tamo ili ne. Isto tako, pokriva i embargo i druge rezolucije Saveta bezbednosti (UN Security Council) i ima jedan veoma kritičan pristup u odnosu na članove Saveta bezbednosti i u odnosu na međunarodnu zajednicu. Prema tome, on može da da jedan određeni aspekt koji do sada možda nije bio iznet. Dakle, u ovom trenutku, mi nismo sigurni da li će biti vremena da se on pozove ili ne ali, mi smatramo da bi možda moglo da bude korisno da se dostavi njegov izveštaj i to možda po Pravilu 89(F) i da bude određeno jedno vreme za ograničeno unakrsno ispitivanje ukoliko nam vreme to dozvoli. Postoji još jedno ime koje sada neću spomenuti ali koje se nalazi u pasusu 17, tački 17. To je osoba koja je ponudila da svedoči, videćete kakav je istorijat i kakve su trenutne okolnosti vezane za ovu osobu. Ovaj materijal je dostupan u pismenom obliku i mi smo ga već dostavili i optuženom i amikusima. Mislim da mi nemamo čak ni šanse da pozovemo ovu osobu kao svedoka, dakle tako stoje stvari. Ja sam stavio do znanja da ovaj materijal koji je jako poverljive prirode i samo za korišćenje na ovom Sudu, stoji na raspolaganju ne samo optuženom već i amikusima i Pretresnom veću, ukoliko Pretresno veće poželi da to kasnije dobije. To je sve, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Dakle, jeste li vi sad izneli sve šta ste želeli da kažete?

TUŽILAC NAJS: Da, to je sve što sam hteo da iznesem. Mi smo samo hteli da vam ukažemo na to da na najbolji mogući način iskoristimo vreme koje nam je preostalo.

SUDIJA MEJ: Dakle, recite nam ponovo, ovaj, nije sasvim jasno o kome ste govorili kad ste govorili o ovoj poslednjoj tački.

TUŽILAC NAJS: U redu. Možemo li ipak da pređemo na privatnu sednicu?

(privatna sednica)

SUDIJA MEJ: To je lista od 20 svedoka koju ste naveli u paragrafu 2?

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA MEJ: Da li su ti svedoci već navedeni u vašoj tabeli koju ste nam dostavili?

TUŽILAC NAJS: Da, jesu.

SUDIJA MEJ: Dakle, oni su navedeni i ovde. Kažite nam koliko ima još novih svedoka van ovog broja koji se ovde pojavljuje?

TUŽILAC NAJS: Nema novih svedoka van ove tabele, dakle, na kraju ovog spiska od 20 svedoka, stoji da će možda doći svedok Arija i svedok Tromp (Nevenka Tromp-Vrkic). Mi smo ih u jednom trenutku stavili na spisak, pa smo ih u drugom trenutku sklonili sa spiska, zato što smo shvatili da verovatno nećemo imati vremena da ih pozovemo. Tromp je svedok veštak. U svakom slučaju mi smo ih stavili na spisak, a onda smo u fusnoti uključili i objašnjenja vezano za njih.

SUDIJA MEJ: Hvala vam, gospodine Najs. Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, iz ovoga što smo čuli, iz ove liste vremena koje je raspoloživo, meni je očigledno da gospodin Najs zloupotrebljava činjenicu da mu vreme ističe da bi preostale svedoke, s brda s dola, kako mi to u Srbiji kažemo, i na brzinu ovde proveo uz ogroman materijal i, naravno uz insistiranje na maksimalnom skraćivanju vremena za moje ukakrsno ispitivanje, što se uostalom i maločas videlo u malopredašnjem primeru, a što, koliko razumem, treba da se vidi i u sledećem primeru sledećeg svedoka. Ja mislim da se apsolutno ne može prihvatiti ovakvo rigorozno skraćivanje mog vremena za unakrsno ispitivanje svedoka, bez obzira o kojim se svedocima radi, ako druga strana smatra da treba da ih izvodi. I smatram da je to jedna čista zloupotreba činjenice da oni više nemaju vremena, što bi bilo vrlo teško objašnjivo s obzirom da dve godine već oni vode svoje poluvreme. I sada su se, kažu, našli u cajtnotu. Drugo, da ne pominjem ime

ovog Izebegovićevog svedoka, saradnika koga je pominjao gospodin Najs na kraju, jer je kaže poverljivo. Nikakav materijal nisam dobio u vezi s nekim njegovim izjavama, pa molim da mi se i to dostavi, mada je i to verovatno nešto potpuno bezvredno, kao i mnogo šta drugo.

SUDIJA MEJ: Pretresno veće će odlučiti o tome koliko puno vremena se može dodeliti optuženom. Na Tužilaštvu je da iznesu svoje predloge, da kažu šta misle koliko vremena treba njima da im se dodeli, koliko vremena za svakog svedoka i to je dakle, deo obaveza i dužnosti Tužilaštva. Ali o tome na kraju odlučuje Pretresno veće. Dakle, Tužilaštvo iznosi svoje predloge, a odluku donosi Pretresno veće koje se brine o tome da se svakome da razumna količina vremena. Izvolite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, biću veoma kratak s obzirom na vreme o kome se mora voditi računa. Vrlo je teško u ovom momentu izjasniti se o svemu o čemu je govorio gospodin Najs. Naravno, ja u ime amikusa mogu reći da mi ostajemo kod svih onih načelnih stavova koje smo do sada zastupali. Ja vas molim samo za nešto. Pošto gospodin Kej (Kay) nije danas prisutan, on će biti u četvrtak ovde, čini mi se da bismo možda, nakon što se budem konsultovao sa njim, imali izvesne primedbe, no, naravno tek kada budem razgovarao se gospodinom Kejom u vezi tačke 12. Ovde se govori o tome da se u odnosu na ustavna pitanja poziva akademik nemački, ali je već napomenuto da on radi u jednom hrvatskom institutu. Ne znam da li ćemo staviti prigovor u tom pogledu, ali vas molimo da to zadržimo kao mogućnost da na to odgovorimo u četvrtak i na eventualno još po nešto. Ono što me zaista kao amikusa brine, vi ste već odlučili o tome i ja ne ulazim u to da se time bavim, svedok pod tačkom 1 već je odobren, ali mislim da će teško moći sve ono što je vezano za ovog svedoka da se u ovom periodu vremena pripremi na valjan način. Potrudimo se da ipak uradimo sve ono što možemo da mi tog svedoka ispitamo u toku unakrsnog ispitivanja.

SUDIJA MEJ: U redu, razmotrićemo ovo i u dogledno vreme ćemo doneti odluku, ali ne sada. Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Samo da kažem, časni Sude, da je optuženi dobio unapred obavještenje o svim ovim svedocima sem o ovom svedoku koji se spominje u tački 1. O tome smo ga obavestili čim smo mogli, moguće je da je ovde došlo do nesporazuma kod njega, zato što on ne razume baš uvek procedural-

na pitanja. U pasusu 2, u tački 2 mi izlažemo koliko će maksimalno vremena biti potrebno za glavno ispitivanje koje ćemo tražiti od Pretresnog veća i to je sve što mi predlažemo. Sledeći svedok će biti pod zaštitnim merama.

SUDIJA MEJ: U redu, ali na to ćemo se vratiti posle pauze. A sada bih želeo da se osvrnem na dva pitanja. Molim da mi priđe sudski savetnik. Dakle, što se tiče sledećeg svedoka, to nisu stvari o kojima bismo raspravljali na javnoj sednici?

TUŽILAC NAJS: Ne, samo da kažem da vezano za ove komentare gospodina Tapušковиća o veštaku. Hteo bih da podsetim Pretresno veće da smo imali jako puno poteškoća u tome da uopšte pronađemo veštaka koji bi svedočio i ova sugestija koja je ovde izneta po meni je neprikladna. Radi se naime o veštaku koji ima uglednu međunarodnu reputaciju i mene veoma brine što smo čuli jedan ovakav preliminarni komentar od amikusa.

SUDIJA MEJ: Na Pretresnom veću je da odluči o ovome. Završili smo sad sa ovim pitanjima, sada ćemo napraviti pauzu od 20 minuta, a zatim ćemo nastaviti prema uobičajenom rasporedu.

(pauza)

(privatna sednica)